

تعهدات نهادهای حکومتی در پیشگیری از وقوع جرم

بررسی مقایسه‌ای تجربه‌های بین‌المللی

علیرضا خطیبی^۱

سیدمحمدصادق احمدی^۲

عباس شیخ‌الاسلامی^۳

چکیده

جرائم ضمن هدف قراردادن کرامت و امنیت انسانی و حقوق بنیادین بشری، امنیت جهانی را تهدید و حق برخورداری از امنیت را از انسان‌ها سلب می‌کنند. پیشگیری از وقوع جرم، امری بسیار حساس و مهم در سطح ملی و بین‌المللی است که باید با دید جامع‌نگر در دستور کار دولت‌ها قرار گیرد. به دنبال جهانی‌شدن اقتصاد، فرهنگ، سیاست، حقوق بشر و حقوق کیفری و ظهور برخی جرائم جدید که صلح و امنیت بین‌المللی را تحت تأثیر خود قرار داده‌اند با جلوه‌های جدیدی از جرائم مواجه شده‌ایم. جرائم جهانی به دودسته سودجویانه و خشونت‌آمیز (تروریستی) تقسیم می‌شوند. در ایران، اهمیت بحث پیشگیری از وقوع جرم نیز در بند پنجم اصل ۱۵۶ قانون اساسی و در زیرمجموعه وظایف قوه قضائیه پیش‌بینی شده، ولی شکل عملیاتی به خود نگرفته است. در مقوله پیشگیری از وقوع جرم که از مباحث مهم پیشروی دولت‌ها هست، نیاز به بسیج عمومی و هماهنگی تمامی نهادها و دستگاه‌های اجرایی دولتی است. در سطح بین‌المللی، مجامع مربوطه و در رأس آن‌ها سازمان ملل با طراحی کنگره‌های پنج سالانه پیشگیری از وقوع جرم و برگزاری دوازده کنگره از سال ۱۹۵۵ تاکنون ضمن فراهم نمودن فرصت برای همفکری متخصصان پیشگیری از وقوع جرم، در سطح یک‌نهاد سیاست‌گذاری نقش‌آفرینی می‌کنند؛ بنابراین با نگاهی تطبیقی به این حوزه، کشورهای مختلف دنیا در زمینه پیشگیری از وقوع جرم تجارب و دستاوردهای باارزشی در اجرای برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم کسب نموده‌اند که الگوهای مناسبی جهت پیاده‌سازی در داخل کشور است.

واژگان کلیدی: جرائم بین‌المللی، پیشگیری از وقوع جرم، برنامه ملی پیشگیری از وقوع جرم، نهادهای حکومتی، شورای عالی پیشگیری از جرم.

۱- دانشجوی دکتری رشته حقوق عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان، نویسنده مسئول:

a.khatibi123@gmail.com

۲- استادیار رشته حقوق عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان

۳- دانشیار رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی مشهد

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۱/۰۸ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۲۳

Obligations of Government Institutions in Crime Prevention A Comparative Study of International Experiences

Alireza Khatibi¹

PhD student of Science and Research Branch, Islamic Azad University of Isfahan, Isfahan.

Seyyed MohammadSadegh Ahmadi

Assistant Professor, Science and Research Branch, Islamic Azad University of Isfahan, Isfahan.

Abbas Sheikh ol Eslami

Associate Professor of Penal Law and Criminology, Islamic Azad University of Mashhad, Mashhad.

Abstract

While targeting human dignity and human security and fundamental human rights, the crimes threaten the security of the world and deprive right of human's safety. Preventing crime is a very important national and international concern which should be addressed on this agenda by governments. We are faced with new phenomena of crime in pursuit of globalization in the fields of economics, culture, politics and human rights, as well as criminal law and the emergence of some new crimes that have affected international peace and security. World crimes are divided into two categories. First is profiteering crimes and second is a violent crime (terrorist). In Iran, the importance of the prevention of crime is also predicted in fifth clause of principal 156 of the constitution and in the subset of the tasks of the judicial power but it is never took an operational form. In category of crime prevention, which is one of the important issues for governments in advance and somehow they have an extreme and great responsibilities in this area, government needs to general mobilization and coordination between all government institutions and administrative agencies. In international level, relevant assemblies especially United Nations with designing of five-year congresses to prevent crime and hold twelve congress from 1955 till now in addition providing opportunities for consultation of crime prevention specialists, it is also play the key role as policy-making institution. Therefore with a comparative look to this area, different countries in the field of crime prevention gained valuable experiences and achievements in implementing national crime prevention programs which are the appropriate patterns for implementation at the domestic level from point of view of many legal experts and pundits.

Keywords: Crime, International Crime, Crime Prevention, National Crime Prevention Program, Government Institutions, High Council for the Prevention of Crime.

---

¹ - Corresponding Author: a.khatibi123@gmail.com

مقدمه

جرم، پدیده‌ای اجتماعی است که از بدو پیدایش بشر وجود داشته و با توسعه جوامع در ابعاد متنوعی بروز و ظهور پیدا کرده است. پس از گذر از دوره انتقام خصوصی و دخالت حکومت در روابط خصوصی اشخاص و ایجاد دادگستری عمومی، وظیفه پیشگیری از جرم و مبارزه با آن رفته‌رفته به نهادهای قضایی سپرده شد و به تدریج غفلت از نقش قوای غیر قضایی - اعم از نهادهای دولتی و شبه‌دولتی - و نیز آحاد جامعه در ایجاد جرائم باعث افزایش جرم و ایفای نقش انفعالی برای دادگستری گردید. پیچیدگی روابط اجتماعی و تعامل قوای سه‌گانه با یکدیگر و با اشخاص حقیقی نمایانگر این پیام مهم است که نگاه یک‌سویه به نهادهای قضایی در راستای جلوگیری از ایجاد پدیده مجرمانه و مقابله با آن و بدون در نظر گرفتن نقش مشارکت‌های مردمی و نهادهای غیر قضایی، هزینه‌های مادی و معنوی گزافی در بر دارد و با شکست مواجه خواهد شد. به همین دلیل باید سازوکاری اندیشیده شود تا با پیوند دادن سه عامل نهاد قضایی، مشارکت مردمی و ارگان‌های غیر قضایی، وقوع جرائم پیش‌بینی و از آن پیشگیری به عمل آید (Teymouri, 2008).

امروزه جرم و ترس از جرم در تمام جوامع به یک نگرانی فراگیر تبدیل شده است. سیاست‌های رایج نظام عدالت کیفری، رویکردهای دولت‌ها، سیاست‌های کلان نهادهای حکومتی که با تدابیر سرکوب‌گر، واکنشی و تنبیهی به دنبال مبارزه با جرم هستند نیز موفقیت‌های کمی داشته است. بحران‌هایی که نظام عدالت کیفری امروزه با آن‌ها مواجه است، حاکی از غیر اثربخش بودن این تدابیر در حوزه کنترل و مبارزه با جرم است (Soleimani, 2007). در زمینه پیشگیری از جرم در سطح بین‌المللی، با بررسی نهادهای حکومتی و نوع تعهداتی که این نهادها در این حیطة بر عهده دارند به نظر می‌رسد پیشرفت‌های مناسبی در برخی از جنبه‌های برنامه پیشگیری از جرم به دست آمده است. به‌طور خاص، در بریتانیا و نقش نهادهای حکومتی این کشور در حوزه پیشگیری از جرم، بررسی داده‌های پلیس این کشور نشان‌دهنده کاهش قابل توجهی در جرم و جنایت و سرقت خودرو صورت گرفته است. در این‌باره این کشور با پرداخت حقوق اضافه و مشوق‌های انگیزشی به تمرکز تلاش‌های نهادهای محلی در کاهش و پیشگیری از جرم و جنایت به شیوه‌ای هماهنگ تأکید بیشتری داشته است. با این حال، با وجود طراحی و پیاده‌سازی سیستم قضایی پویا و مدرن، به‌عنوان نمونه جوانان که در معرض تهدید انواع جرم و جنایت قرار دارند، تحت پوشش قانون فراگیر پیشگیری از جرم قرار گرفته است تا از ورود تعداد جوانان به سیستم عدالت کیفری که تا قبل از سال ۲۰۰۷ میلادی افزایش یافته بود با کاهش چشمگیری همراه گردد. علاوه بر این، پیشرفت برای کاهش مجدد تخلفات و جرائم رضایت‌بخش بوده است (Luvasor, 1993). با توجه به موقعیت و

جایگاه پیشگیری از وقوع جرم و اصلاح مجرمین در جمهوری اسلامی ایران که در ابتدا بر پایه پیشگیری سنتی حقوق کیفری استوار بود، هم‌اکنون با عنایت به کثرت عناوین مجرمانه و رشد روزافزون جرائم، قوه قضائیه در راستای بند ۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی، با تهیه لایحه پیشگیری از وقوع جرم گامی فراتر از نحوه پیشگیری سنتی از وقوع جرم در حقوق کیفری برداشته که در نهایت منجر به تصویب قانون پیشگیری از جرم گردید.

مفهوم پیشگیری از وقوع جرم

واژه پیشگیری را از نظر لغوی جلوگیری کردن، مانع شدن، جلو بستن و نیز اقدامات احتیاطی برای جلوگیری از رخدادهای بد و ناخواسته معنا کرده‌اند. با توجه به معنای لغوی پیشگیری، این واژه هم به معنای پیش دستی کردن، پیشی گرفتن و جلوی چیزی رفتن و هم به معنای آگاه کردن و هشدار دادن است. اما از میان این معناها در جرم‌شناسی پیشگیرانه معنای نخست مدنظر است. بر اساس این معنا با اتخاذ تدابیر و به‌کارگیری اقدامات مناسب باید به استقبال جرم رفت و از ارتکاب این پدیده جلوگیری کرد. با توجه به نگرش‌های گوناگونی که در میان جرم‌شناسان وجود دارد، پیشگیری از بزهکاری را می‌توان به دو صورت عام و خاص تعریف کرد. در معنای عام، پیشگیری از جرم هر اقدامی است که جلوی ارتکاب جرم را بگیرد که این اقدام می‌تواند جنبه کیفری یا غیر کیفری داشته باشد. به دیگر سخن، هر آنچه علیه جرم باشد و سبب کاهش نرخ بزهکاری گردد در گستره معنای عام پیشگیری از جرم قرار دارد.

در این نگرش سیاست جنایی همه تدابیر کیفری و غیر کیفری را که حکومت با مددجویی از سه قوه قانون‌گذاری، اجرایی و قضایی باهدف محدود کردن و مهار بزهکاری و نیز پیشگیری اتخاذ می‌کند، در برمی‌گیرد، ناگفته پیداست که در این زمینه، مردم نقش بسیار پراهمیتی را بر عهده دارند. بدین ترتیب در سیاست جنایی، پیشگیری را می‌توان به‌کارگیری راهکارهای گوناگون برای جلوگیری از بزهکاری تعریف کرد. این معنا از پیشگیری، پیشگیری واکنشی و پیشگیری کنشی را دربرمی‌گیرد و بر اساس این رویکرد، ساز و کارهای کیفری مانند ابتکارات اصلاحی - درمانی و ساز و کارهای غیر کیفری مانند اقدامات موقعیت‌مدار می‌توانند در گستره پیشگیری از جرم جای گیرند. پیشگیری از جرم دربرگیرنده تدابیر و اقداماتی است که نرخ بزهکاری را کاهش دهد. بدین صورت که از یکسو علل اثرگذار بر ارتکاب جرم را شناسایی کرده و از سوی دیگر ابتکارات مناسبی را برای مبارزه با این علل اعمال کند. عده دیگری معتقدند، پیشگیری از بزهکاری مجموعه اقدامات غیر قهرآمیزی است که برای تحقق هدفی ویژه یعنی مهار بزهکاری، کاهش احتمال وقوع جرم، کاهش شدت بزه در مورد علل جرائم اتخاذ می‌شود. بنابراین پیشگیری از جرم در معنای خاص، مجموعه تدابیر و اقدامات غیر کیفری باهدف مقابله با بزهکاری

از طریق کاهش یا از بین بردن علل جرم زا و نیز اثرگذاری بر فرصت‌های پیش‌جنایی است به گونه‌ای که بتوان با استفاده از ابتکارات و ساز و کارهای غیر قهرآمیز بر شخصیت افراد و وضعیت پیش از ارتکاب جرم اثر گذاشت تا از رخ دادن بزه جلوگیری شود.

در تعریفی که توسط مرکز پیشگیری از جرم در استافورد انگلستان ارائه شده و توسط مرکز ملی پیشگیری از جرم ایالات متحده مورد پذیرش قرار گرفته است، پیشگیری از جرم به نحوه زیر تعریف شده است: «پیشگیری از جرم» شامل راهبردها و تدابیری است که درصدد کاهش خطر وقوع جرائم و کاهش تأثیرات مضر بالقوه آن‌ها بر اشخاص و جامعه (شامل ترس از جرم) از طریق تحت تأثیر قرار دادن عوامل متعدد مؤثر در آن‌ها است. اعمال قوانین، مجازات و اقدامات اصلاحی و تربیتی، هرچند که نقش پیشگیرانه هم دارند، با فرض پوشش جامع موضوع در سایر اقدامات سازمان ملل متحد، از قلمرو این حوزه خارج شده‌اند. پیشگیری از جرم را می‌توان، مجموعه اقدامات و تکنیک‌های اتخاذی توسط جامعه و دولت که باهدف کاهش میزان وقوع جرائم اتخاذ می‌شود، تعریف کرد (Mikhail, 2004). تعریف پیشگیری از جرم از نظر اکلوم (۲۰۰۰) عبارت است از: «کاهش خطر وقوع و شدت بالقوه جرم و بی‌نظمی از طریق مداخله در علل آن». واحد پیشگیری از جرم دادگستری استرالیا نیز به تاسی از تعریف اکلوم، پیشگیری از جرم را به‌عنوان «کاهش خطر وقوع و شدت بالقوه جرم از طریق مداخله در علل آن» تعریف کرده است. به نظر مرکز مذکور به دلایل متعدد ارائه تعریف از پیشگیری دشوار است. از جمله دلایل این دشواری می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- واژه پیشگیری از نظر اصطلاحی معانی متعدد و مفهومی شناور دارد.
- شکل‌ها و تمایزهای مختلفی از پیشگیری از جرم امکان پذیر است. این واژه در سطح بین‌المللی در سطوح مختلف به کار برده شده است و به‌ندرت ممکن است مفهوم آن ایجاد ابهام می‌کند.
- به‌عنوان یک مفهوم، پیشگیری از جرم می‌تواند بسیاری از ما بحث نظری را در بر می‌گیرد.
- اغلب اشتراک واقعی در این امر وجود ندارد که نظریه‌های مربوط به پیشگیری از جرم قابل کاهش باشند.
- تفسیر قابل انعطاف واژه «پیشگیر» اجازه استفاده از این کلمه را در معانی مختلف می‌دهد.

گونه‌ها و رویکردهای متفاوت در پیشگیری از بزهکاری

جرم‌شناسی از دسته بندی بزهکاری اهداف ویژه‌ای را دنبال می‌کند که یکی از آن هدف‌ها، پیشگیری از بزهکاری و تکرار جرم است. در زمینه رویکردهای موجود به حوزه پیشگیری از وقوع جرم در ادبیات

مربوط به این بستر سه رویکرد کلی قابل‌تصور است که شامل: رویکرد مکانیکی، رویکرد اصلاحی و رویکرد تنبیهی هست؛ که در ادامه به هر کدام از این رویکردها اشاره خواهیم نمود:

رویکرد مکانیکی

در این رویکرد ارتکاب جرم معلول یک «فرصت» است. این رویکردها، تحلیل مکانیکی از وقوع جرم نیز ارائه می‌دهند و جرم را «بهترین انتخاب» مجرم و معادله ناشی از «هزینه و سود» ارتکاب جرم می‌دانند. در این رویکرد مجرم فردی عقلانی تلقی می‌شود که حساب‌گر است و هنگامی دست به ارتکاب جرم می‌زند که سود حاصل از ارتکاب جرم از هزینه آن بیشتر باشد. این ایده، قبل از این هم در اندیشه‌های افرادی چون بن تام و هابز قابل‌مشاهده است. بن تام به اصل «حساب‌گرایی جزایی» معتقد بود و اعتقاد داشت با افزایش شدت مجازات می‌توان مجرم را از ارتکاب جرم بازداشت زیرا در عقیده وی، هزینه ارتکاب جرم سنگین‌تر از سود ناشی از ارتکاب جرم خواهد شد. این رویکرد اعتقاد دارد که می‌توان با تغییر در شرایط و اوضاع و احوال در مسیر ارتکاب جرم از وقوع آن پیشگیری کرد؛ بنابراین باید خطر دستگیری، تلاش برای رسیدن به آماج و تلاش برای ارتکاب جرم را افزایش داده و درعین حال، سود حاصل از ارتکاب جرم را کم کرد. تحقیقات نشان می‌دهد که مجرمان در هنگام ارتکاب جرم به خطر دستگیری بیشتر از مجازات توجه دارند (Tierney, 2009).

رویکرد اصلاحی

رویکرد دوم رویکرد اصلاحی است که سعی دارد تا با حذف علل ریشه‌ای و اجتماع جرم، از وقوع جرم پیشگیری نماید. رویکرد اصلاحی شامل رویکرد پیشگیری اجتماعی (که خود به دو شاخه رویکرد رشد مدار و جامعه مدار تقسیم می‌شود) و پیشگیری از وقوع جرم است. راهبردهای پیشگیری‌های اجتماعی، راهبردهایی طولانی‌مدت بوده که به دنبال مبارزه با علل ریشه‌ای جرم، از قبیل تبعیض، فقر، بیکاری، ناکارآمدی‌های اقتصادی، نقص در سیستم رفاه اجتماعی و سایر عوامل اجتماعی دارند.

رویکرد تنبیهی

آخرین رویکرد، رویکرد تنبیهی است؛ رویکردی که سعی دارد تا از طریق مجازات و بازدارندگی ناشی از آن به پیشگیری از جرم بپردازد (البته رویکرد تنبیهی در مفهوم خاص پیشگیری از جرم نمی‌گنجد).

انواع پیشگیری از وقوع جرم

پیشگیری از جرم از جمله مفاهیم جرم‌شناسی است که مورد توجه بسیار قرار گرفته است و حالات مختلفی از آن ترسیم شده است که ذیلاً به چند مورد از آن پرداخته خواهد شد:

پیشگیری اجتماعی

پیشگیری اجتماعی شامل آن دسته از تدابیر و اقداماتی است که با مداخله در فرایند رشد افراد، بهبود شرایط زندگی آنها و سالم سازی محیط اجتماعی و محیط طبیعی به دنبال حذف یا کاهش علل جرم‌زا و در نتیجه پیشگیری از بزهکاری است (Crohn & Messi, 1980, p.531).

«پیشگیری اجتماعی بر مبنای علت شناسی جرم استوار است که نظر بر حذف یا خنثی کردن عواملی دارد که در تکوین جرم مؤثرند و با دخالت در محیط‌های اجتماعی مانع از شکل‌گیری انگیزه‌های بزهکارانه و خنثی سازی عوامل جرم‌زا می‌گردد» (Crohn & Messi, 1980, p.533)

پیشگیری وضعی یا فنی

پیشگیری وضعی به معنای «تغییر در موقعیت‌های خاصی که احتمال ارتکاب جرم در آن زیاد است به منظور دشوار کردن، پرخطر کردن یا جاذبه زدایی برای کسانی که قصد ارتکاب دارند» هست. به بیان دیگر «پیشگیری وضعی مبتنی بر تغییر وضعیت‌های پیش از جرم است که به تجربه با تحدید فرصت‌های ارتکاب جرم و یا مشکل‌تر کردن تحقق این فرصت‌ها برای مجرمین بالقوه سعی دارد شرایط را به گونه‌ایی ایجاد نماید که پاسخ شخص به آن موقعیت رفتار مجرمانه نباشد یا دست کم چنین پاسخ‌هایی تقلیل یابند».

پیشگیری از طریق اعمال ضمانت اجرای کیفی

بر اساس یافته‌های محققان جوامع بشری برای مبارزه با جرم از مجازات استفاده می‌نمودند که این مجازات بسته به نوع جرم متفاوت بود. البته هدف از مجازات بیشتر جنبه انتقام‌جویی داشت با این وجود جنبه پیشگیری از نظرها دور نبوده است. با پیدایش حکومت‌ها، طبقه حاکم همین روش را به اشکال گوناگون و با اهداف مختلفی از قبیل حفظ نظم و امنیت جامعه، حفظ اقتدار و سلطه طبقه حاکم، حفظ حقوق افراد، اجرای عدالت در پیشگیری از جرائم اجرا می‌کردند. پیشگیری کیفی در آن زمان از جمله این اهداف بود که با اعمال کیفرهای شدید که عمدتاً بدنی و جسمانی بوده‌اند موجب دوری افراد از ارتکاب عمل مجرمانه و خودداری مجرمین از ارتکاب جرم می‌گردید» (Blank, 2013, p.241).

پیش‌های حاکم بر پیشگیری محلی

همان‌طور که قبلاً اشاره شد پیشگیری از لحاظ لغوی به معنی «پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی رفتن» و نیز به معنای «آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن» است و در جرم‌شناسی پیشگیرانه، معنای نخست مورد نظر بوده است؛ یعنی با به کارگیری فنون مختلف به منظور جلوگیری از بزهکاری به استقبال جرم رفته و از آن پیشی گرفت؛ بنابراین دو بینش و رویکرد متفاوت نسبت به این مقوله وجود دارد:

بیش نخست: رویکرد عام و موسع نسبت به پیشگیری است؛ هر چیزی که به مقابله با جرم و از بروز آن جلوگیری کرده یا موجبات کاهش آن را فراهم سازد، پیشگیری از جرم تلقی می‌شود. در این بینش، کیفر نیز نوعی پیشگیری محسوب می‌شود؛ زیرا از یک سو با توجه به بازدارندگی عام، سبب پیشگیری عمومی شده و از سوی دیگر با بازدارندگی خاص، از تکرار جرم توسط مرتکب جلوگیری می‌کند. ایرادات وارده به این رویکرد، نخست دو مقوله پیشگیری و کیفر در عرف جرم‌شناسی است؛ زیرا هر چند این دو در هدف که همان پیشگیری از جرم است، مشترک هستند ولی از لحاظ بعضی خصایص از یکدیگر متمایزند. به عنوان نمونه، پیشگیری هم توسط دولت و هم جامعه مدنی قابل اعمال است ولی کیفر در انحصار دولت قرار دارد.

بیش دوم: پیشگیری را منفک از کیفر دانسته و بدین جهت، رویکرد خاص یا مضیق یا غیر کیفری و یا کنشی نام گرفته است. در این راستا «رمان حسن» پیشگیری را این چنین تعریف می‌کند: هرگونه تدبیر و اقدامی که هدف نهایی آن محدود کردن دامنه ارتکاب جرم از راه غیرممکن ساختن، دشوار کردن یا کاهش احتمال وقوع آن بوده و بدون استفاده از تهدید کیفر یا اجرای آن باشد که این رویکرد مورد پذیرش جرم‌شناسان است و دارای سه خصیصه است: (۱) هدف اصلی آن، اثرگذاری بر علل و عوامل مؤثر پیدایش بزهکاری باشد. (۲) جنبه جمعی داشته باشد. اقدامات فردی در بحث درمان و اصلاح مطرح بوده و در مقوله پیشگیری جایی ندارد. (۳) این اقدامات باید غیر قهرآمیز و غیر کیفری باشند؛ اما در خصوص مقابله با جرائم در ایران باید اذعان داشت که نمی‌توان صرفاً پیشگیری کنشی را مورد توجه قرار داد. به همین منظور باید با رویکردی بینابین، پیشگیری کیفری و غیر کیفری را مدنظر قرارداد. بدین ترتیب که با علم و آگاهی بر ناتوانی پیشگیری کیفری، این نوع پیشگیری را در حد ضرورت لحاظ کرده و پیشگیری غیر کیفری را نیز در حد ممکن مورد توجه قرار داد (NajafiAbrandAbadi, 2003, p.14).

متولیان پیشگیری محلی

لازمه تحقق تدابیر و اقدامات پیشگیرانه، وجود نهادهایی است که بتوانند با ساختار متناسب و برنامه‌ریزی صحیح خود، در مباحث گوناگون مرتبط با پیشگیری فعالیت داشته باشند. با توجه به هدف پژوهش حاضر که به بررسی تعهدات نهادهای حکومتی در مقوله مهم و حساس پیشگیری از وقوع جرم در ایران خواهد پرداخت ضمن اشاره کوتاه به اقدامات و تجارب کشورهای مختلف در این زمینه به بررسی بنیادی و عمیق آن در کشورمان خواهیم پرداخت. طبق بند ۱۷ اصول راهبردی سازمان ملل پیوست سند شماره ۲۶۱/۵۶ مورخ ۳۱ ژانویه ۲۰۰۲، حکومت‌ها باید برای سازمان‌دهی برنامه پیشگیری در ساختار و تشکیلات خود،

نسبت به ایجاد نهادهای دائمی در این خصوص اقدام کنند. در ادامه این نوشتار، نهادهای حکومتی دخیل در پیشگیری و وضعیت پیشگیری در جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

نهادهای دخیل در پیشگیری از وقوع جرم

از آنجاکه در تمامی امور و برنامه‌های خرد و کلان حضور مردم امری لاینفک و حیاتی است؛ لذا برنامه‌های پیشگیری در خصوص آحاد جامعه است، اگر افراد، خود در تهیه تدابیر و برنامه‌های پیشگیری حضور فعال داشته باشند، از یک سو واقعیت‌های موجود جامعه را در برنامه‌های مورد نظر منعکس کرده و از سویی دیگر در اجرا و اعمال این برنامه‌ها که خود را در آن سهیم می‌دانند، مشارکت فعال خواهند داشت. اهمیت این موضوع به حدی است که سازمان ملل متحد در ادوار مختلف، جایگاه مهمی برای مشارکت مردم در خصوص پیشگیری از جرم قائل شده است. بر این اساس می‌توان به لزوم وجود نهادهای رسمی و غیررسمی دخیل در امر پیشگیری اشاره کرد. نهادهای رسمی پیشگیری واکنشی که همان متولیان عدالت کیفری هستند، مشتمل بر نهادهای حکومتی مانند قوه قضائیه، نیروی انتظامی خواهند داشت. در خصوص نهادهای رسمی مرتبط با پیشگیری کنشی یا پیشینی باید اذعان داشت که نهادهای مختلفی در این امر دخیل هستند که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به آموزش و پرورش، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، صداوسیما، سازمان بهزیستی و تأمین اجتماعی، وزارت ورزش و جوانان اشاره کرد. در خصوص نهادهای غیررسمی نیز می‌توان به سازمان‌های مردم‌نهاد، اتحادیه‌ها و اصناف، انجمن‌های علمی، بنیادهای خیریه، مراکز فرهنگی و هیئت‌های مذهبی اشاره کرد.

دولت و پیشگیری از وقوع جرم

الف) پیشگیری از جرم به‌عنوان خصیصه دائمی دولت

تمامی سطوح دولت مسئولیت دارند زمینه‌ای را فراهم آورند که تمامی نهادهای دولتی و مدنی، از جمله بخش خصوصی نقش خود در پیشگیری از جرم را به‌خوبی ایفا کنند. ارکان دولت نه تنها در ایجاد این زمینه‌ها مسئول است که وظیفه حفظ و پیشبرد این وظیفه را نیز بر عهده دارد. دولت‌ها باید جایگاهی دائمی برای پیشگیری از جرم در ساختارها و برنامه‌های خود در نظر بگیرند. دولت وظیفه مدیریت و هماهنگی و تأمین بودجه و منابع لازم را بر عهده دارد؛ بنابراین توصیه می‌شود دولت‌ها موارد زیر را مدنظر داشته باشند:

۱) نهادهای مرکزی پیشگیری از جرم

۲) برنامه پیشگیری با اهداف و اولویت‌های مشخص

۳) مشارکت و همکاری‌های دولت و جامعه مدنی

۴) آموزش همگانی و کار با رسانه‌های گروهی

- ۵) ثبات و پاسخگویی کردن آن‌ها
- ۶) آموزش و ظرفیت‌سازی برای دولت‌ها و دیگر نهادها
- ب) ساختار حکومت در جهت رویکرد پیشگیری از جرم
- دولت‌ها باید پیشگیری از جرم را به‌عنوان بخشی دائمی در ساختار خود در نظر بگیرند. وجود برنامه همیشگی برای پیشگیری امری ضروری است و دولت‌ها، مسئولیت و اهداف پیشگیری از جرم را به‌خوبی سازمان‌دهی نمایند. از جمله راهکارهای دستیابی به این مهم می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:
- ۱) تأسیس مرکزی برای پیشگیری از جرم و به‌کارگیری افراد متخصص و تخصیص منابع لازم؛
- ۲) تدوین برنامه پیشگیری از جرم با اهداف و اولویت‌های مشخص؛
- ۳) مشارکت و همکاری بخش‌ها یا وزارتخانه‌های مختلف دولتی مرتبط با پیشگیری؛
- ۴) تسهیل مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد، تجار و بخش‌های خصوصی، انجمن‌های حرفه‌ای و محلات؛
- ۵) جلب مشارکت گسترده مردم در برنامه‌های پیشگیری با اطلاع‌رسانی در خصوص اقدامات لازم و تأثیر این اقدامات.

پ) مسئول دائمی و مرکزی

یکی از نخستین توصیه‌های صاحب‌نظران در خصوص پیشگیری از جرم، ایجاد مرکزی دائمی اجرای برنامه‌های پیشگیری از جرم در دولت است. این توصیه در کشورهای دارای دولت متمرکز نظیر فرانسه و همچنین کشورهایی با دولت فدرال نظیر کانادا، شیلی و آفریقای جنوبی اجرا شده است. در سطح ملی دولت‌ها ممکن است انجام این مسئولیت را به یک وزارتخانه، نظیر وزارت دادگستری یا وزارت کشور محول کنند. از جمله راهکارهای دیگر محول کردن مسئولیت به چند وزارتخانه یا تأسیس یک سازمان عالی‌رتبه برای پیشگیری از جرم است.

ت) سازمان ملی پیشگیری از وقوع جرم

وظیفه این سازمان آن است که مدیریت پیشگیری از جرم را برعهده گرفته، با دیگر بخش‌ها همکاری کرده و مشارکت جامعه مدنی را جلب نماید. سازمان ملی پیشگیری از وقوع جرم باید با همکاری تمامی نهادهای دولتی و غیردولتی برنامه ملی پیشگیری از جرم را تدوین و اجرا نموده و نظارت و ارزیابی برنامه ملی را نیز برعهده بگیرد. سازمان ملی پیشگیری از جرم موظف خواهد بود تا زمینه را برای تسهیل فعالیت سطوح پایین دولت در پیشگیری مهیا کند. در برخی از موارد کشورها اقدام به تصویب قانون پیشگیری از جرم کرده و به‌موجب قانون، از برنامه ملی پیشگیری از جرم حمایت و تمامی بخش‌های دولت را مکلف

به همکاری با سازمان مرکزی و ملی پیشگیری از جرم می‌کنند. به هر حال، در تمامی این موارد باید منابع لازم برای اجرای برنامه‌های پیشگیری در دسترس قرار گیرد (Yousefi, 2007, p.24).

تعهدات نهادهای حکومتی در ایران در جهت پیشگیری از وقوع جرم

در سطح ایران، آموزش و پژوهش در زمینه جرم‌شناسی و بالطبع پیشگیری از جرم ابتدا در مؤسسات دانشگاهی علمی و سپس در مراجع اجرایی قضایی آن هم تا کنون در حد تصویب مقررات و آیین‌نامه‌ها مورد توجه قرار گرفته است.

الف - اقدامات صورت گرفته در زمینه پیشگیری در مؤسسات دانشگاهی - علمی در قبل از انقلاب

۱- دانشگاه تهران در سال ۱۳۴۰ خورشیدی با تأسیس اولین موسسه تحقیقاتی علوم جزایی و جرم‌شناسی بر جنبه‌ی آموزشی، تحقیقاتی و مشورتی آن تأکید نمود و در بند ۳ ماده ۱ اساسنامه آن، به پیدا کردن طریقه‌های مؤثر بر پیشگیری از ارتکاب جرم تأکید کرده است؛ همچنین در این اساسنامه مقرر شده است که در زمینه آموزشی نیز موسسه می‌تواند به منظور تربیت متخصصان در رشته‌های مختلف علوم جنایی برای کارشناسان حقوق برنامه‌های خاصی ترتیب بدهد و برای افسران ارتش، ژاندارمری، شهربانی و قضات نظامی، دوره‌های نیم ساله تشکیل داده و برای آن‌ها گواهی نامه مخصوص جرم‌شناسی صادر نماید.

(این موسسه پس از انقلاب فرهنگی در مهر ماه ۱۳۶۲، فعالیت پژوهشی خود را دوباره آغاز کرده است).

ب- اقدامات صورت گرفته در زمینه پیشگیری در مراجع اجرایی و قضایی در قبل از انقلاب.

۱- عضویت وزارت دادگستری در سال ۱۳۳۱ در جامعه بین‌المللی جرم‌شناسی و اعزام قضات عالی رتبه در همایش‌های بین‌المللی این جامعه که این عضویت ۶ ماه بعد جنبه قانونی به خود گرفت و ماده واحد لایحه قانونی عضویت دولت ایران در موسسه فوق به تصویب رسید.

۲- تدوین آیین‌نامه زندان‌ها و مؤسسات صنعتی و کشاورزی وابسته به زندانی‌ها مصوب ۱۳۵۴/۴/۱۹ که با اقتباس از قواعد حداقل سازمان ملل متحد درباره رفتار اصلاحی با زندانیان (۱۹۹۵) تنظیم و تدوین شد که در این آیین‌نامه به تهیه طرح‌های مؤثر در پیشگیری از وقوع جرم و تهذیب اخلاق زندانیان اشاره شده است.

۳- قانون مربوط به تشکیل دادگاه اطفال بزهکار مصوب دهم آذر ماه ۱۳۳۸ با اولویت دادن به تربیت و اصلاح اطفال و نوجوانان مجرم از مصادیق نشان دهنده بحث پیشگیری از وقوع جرائم می‌باشد.

ج - اقدامات صورت گرفته در زمینه پیشگیری در مؤسسات دانشگاهی - علمی در بعد از انقلاب:

۱- فعالیت موسسه علوم جزایی و جرم‌شناسی وابسته به دانشگاه تهران

۲- اجباری شدن واحدهای جرم‌شناسی در دانشکده‌های حقوق

۳- برگزاری همایش‌های متنوع در جهت پیشگیری از جرم.

۴- انجمن ایرانی جرم‌شناسی با توجه به اهمیت روزافزون نقش جرم‌شناسی در شناخت جرم و پیشگیری از وقوع آن در سال ۱۳۷۲ تأسیس شد. تأسیس این انجمن علمی دانشگاهی، خود یک نوآوری در کشور ما محسوب می‌شود.

آنچه باید مورد توجه قرار گیرد این است که برنامه‌های پیشگیری از جرم باید توسط مرکز یا سازمانی که مسئول و متولی امر پیشگیری است هدایت شود بند ۵ اصل ۱۵۶ ق. ۱ جمهوری اسلامی ایران این وظیفه را بر عهده قوه قضاییه گذاشته است. لیکن اجرای صحیح این وظیفه نیازمند الزام سایر دستگاه‌ها به همکاری با قوه قضاییه می‌باشد که آن هم به نوبه خود، مستلزم تصویب یک قانون عادی در مجلس شورای اسلامی برای اجرایی کردن بند ۵ اصل ۱۵۶ می‌باشد. به عبارت دیگر، بدون وجود یک قانون عادی که چگونگی اجرای بند مورد اشاره و شیوه‌های همکاری بین نهادهای ذی‌ربط را تبیین نماید نمی‌توان به اجرای درست آن امیدوار بود و شاید همین نکته یکی از علل عدم موفقیت در اجرای این بند طی این سال‌ها بوده است. به علاوه، اجرای درست برنامه‌های پیشگیری نیازمند وجود افراد متخصص در امر پیشگیری می‌باشد. برای مثال باید در ادارات پلیس که در حال حاضر بیشتر به اموری چون دستگیری مجرمان و بازجویی از آن‌ها می‌پردازند، افراد و مأمورانی وجود داشته باشند که ضمن دیدن آموزش‌های لازم، به اقدامات پیشگیرانه مشغول شوند. گفته می‌شود که در ایالات متحده آمریکا که رشد اقدامات پیشگیرانه در آن بسیار چشمگیر بوده است، در ۸۵ درصد از شهرها متخصصان امر پیشگیری در میان مأموران پلیس وجود دارند که فعالیت شغلی آن‌ها تنها به این مسئله مربوط می‌شود.

متخصصان امر پیشگیری باید اقدامات فردی و جمعی مردم را در امر پیشگیری هدایت نموده و به ارائه رهنمودهای لازم بپردازند. این افراد متخصص می‌توانند جزوات راهنما یا تابلوهایی را که برای امر پیشگیری از وقوع جرم تهیه شده‌اند در اختیار مردم قرار داده یا در اماکن عمومی نصب کنند و یا با بازدید از منازل یا مراکز تجاری، رهنمودهای لازم در جهت امر پیشگیری و از جمله در مورد اقدامات ایمنی لازم را ارائه نمایند و یا با تشکیل آنچه که به نام «نظارت همسایگان» شناخته شده است اقدامات جمعی مردم را در کمک به نهادهای مربوطه در کشف جرم یا رسیدگی به موارد مشکوک هماهنگ نمایند (Sadeghi, 2003, p.56).

مورد اخیر، امروزه در کشورهای مختلف دنیا نقش مهمی را در امر پیشگیری از وقوع جرم ایفا می‌نماید. اگر گذری در شبکه جهانی اینترنت داشته باشیم. جزوات خبری برخی از این مجامع مشتمل بر شرح

گوشه‌ای از فعالیت‌های آن‌ها را می‌توانیم بیابیم. نکته قابل ذکر این است که در برخی از کشورهای نهادهای غیردولتی در ایجاد چنین مجامعی نقش داشته‌اند؛ در جاهایی مثل ترینیداد و توباگو اتاق‌های بازرگانی محلی نقش مهم و اساسی را در این زمینه بر عهده داشته‌اند و به این ترتیب همه مردم را در امر مبارزه با جرم، به‌ویژه جرائمی مرتبط با امور تجاری بسیج کرده‌اند.

بدیهی است در امر پیشگیری باید به سیاست‌های ملی توجه داشت و نمی‌توان به سیاست‌های منطقه‌ای یا محلی بسنده کرد. برای مثال هرگاه موضوع امنیت پروازها به عهده شرکت‌های هواپیمایی خاص گذاشته شده یا موضوع ایمن سازی ساختمان‌ها تنها امری مربوط به معماران و پیمانکاران خاص دانسته شود، طبعاً نتیجه مطلوبی حاصل نخواهد شد. مرکز یا سازمان ملی که به امر پیشگیری از وقوع جرم می‌پردازد می‌تواند فعالیت‌های منطقه‌ای مأموران مربوطه را با ارائه راهنمایی‌های مکتوب و برگزاری همایش‌ها و دوره‌های آموزشی لازم و نظایر آن‌ها هماهنگ نموده و پیشنهاد تصویب قوانین لازم را در امر پیشگیری ارائه نماید. باید اضافه نمود که گاهی حتی اقدامات ملی نیز وافی به مقصود نبوده و انجام اقدامات بین‌المللی ضروری است؛ چرا که مجرمان جدید مرزهای بین کشورهای را به رسمیت نمی‌شناسند و از همین مرزها و تفاوت‌ها هم جهت نیل به اهداف خود استفاده می‌کنند. برای مثال، بدون همکاری کامل بین کشورهای تولیدکننده، ترانزیت‌کننده و مصرف‌کننده مواد مخدر مبارزه کامل با جرائمی چون اعتیاد، قاچاق مواد مخدر و شستشو یا پاک‌نمایی اموال و درآمدهای ناشی از قاچاق مواد مخدر در هیچ‌یک از این سه دسته از کشورها امکان پذیر نخواهد بود. در مجموع باید گفت که نهادهای جدیدی که نهادینه کردن موضوع قانونمندی در کشور، به‌گونه‌ای که مردم، علاوه بر این که خود را ملزم به رعایت قوانین می‌دانند، عدم رعایت قوانین را از سوی دیگران برنتافته و با تذکر زبانی و یا با گزارش امر به مقامات مسئول جهت مبارزه با قانون شکنی اقدام نمایند، می‌تواند در امر پیشگیری از وقوع جرم بسیار مؤثر افتد (Sadeghi, 2003, p.63).

در غیر این صورت معضل جرم قطعاً در سال‌های آینده بیشتر و بیشتر خواهد شد و نمی‌توان امیدوار بود که با افزون بر تعداد افراد پلیس با قضات رسیدگی‌کننده به جرائم و یا تشدید مجازات کیفری از تعداد جرائم ارتكابی کاست (Sadeghi, 2003, p.73).

تدوین برنامه پیشگیری از جرم و تجارب بین‌المللی

برنامه ملی دولت برای پیشگیری از جرم باید منطبق با نیازسنجی صورت پذیرد؛ برای نیازسنجی بهینه، دولت باید نظرات بخش‌های مختلف از جمله مردم را جویا شود. نیازسنجی و توجه به آمارهای موجود سبب می‌شود تا دولت شناخت نسبتاً درستی نسبت به نگرانی‌های موجود در زمینه جرم، بزه دیدگی و ناامنی در سراسر کشور از جمله شهرها و احیاناً روستاها پیدا کند. بررسی علل احتمالی این آسیب‌ها و مداخلات

ممکن کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت، اولویت کاری دولت را در پیشگیری از جرم تعیین خواهد کرد. در برنامه‌های پیشگیری از جرم این موارد باید مشخص شود: اهداف اصلی، بودجه و منابع موردنیاز یا موجود؛ بازه زمانی اجرای طرح و مجریان طرح؛ همچنین حوزه‌هایی که لزوم تمرکز برنامه بر آن وجود دارد، مشخص شده و مهم‌ترین جرائم تحت پوشش یا گروه‌های در معرض خطر برگزیده شود. افزودنی است تعیین اهداف دقیق و مشخص در سطح ملی برای کاستن میزان مشخصی از یک جرم در سطح ملی، رویکردی ناکارآمد و انعطاف‌پذیر تلقی شده است؛ چراکه تعیین اهداف مذکور امکان واکنش مناسب به مشکلات محلی را از مقامات محلی سلب می‌کند.

در ادامه به چند مورد از تجارب موفق کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته در زمینه تدوین برنامه پیشگیری از جرم اشاره خواهد شد. در حال حاضر بسیاری از کشورها، مدارس برای مقابله با جرم در داخل محیط مدرسه و اطراف آن همکاری فعالانه‌ای با مراکز پیشگیری از جرم دارند. در پیشگیری مدرسه محور برای جلوگیری از بزه کاری علاوه بر دانش آموزان باید معلمان، برنامه‌های تحصیلی دانش آموزان و رفتارهایشان مورد توجه قرار گیرد. در اینجا به برخی از تجربیات جهانی در این زمینه می‌پردازیم:

در سال ۱۹۹۵ در هلند برنامه‌ای تحت عنوان «عادی رفتار کنید» در ۱۵۰ مدرسه ارائه شد که در آن دانش آموزان ۱۰ تا ۱۲ ساله در مدارس ابتدایی دوازده درس با عناوین محیط‌زیست تا حمل‌ونقل عمومی، تبعیض، دادرسی اطفال، وظایف پلیس، جرم الکل و مواد مخدر را آموزش دیدند. هدف اصلی این برنامه‌ها عبارت بود از: بهبود و ارتقای روابط و تماس بین دانش آموزان و والدین آن‌ها، مدرسه و پلیس محله محور؛ تغییر گرایش‌های موجود به جرم؛ ارائه هشدار قبلی در مورد رفتارهای مجرمانه و نهایتاً تغییر رفتار برنامه آموزش کودکان سه تا شش سال و دانش آموزان مقطع ابتدایی از پایه اول تا هفتم در آفریقای جنوبی درباره امنیت شخصی و جلوگیری از سوءاستفاده از کودکان در سال ۱۹۹۶ آغاز گردید که هدف از آن عبارت بود از حمایت از کودکان به وسیله آموزش امنیت شخصی، ایجاد هشیاری در مورد شماره تلفن‌های تماس ضروری. در سال ۲۰۰۲ برنامه پیشگیری از بزهکاری کودکان و نوجوانان با رویکرد گروهی به کاهش بزهکاری، در ۲۶۷ مدرسه آلمان برگزار شد. هدف از اجرای برنامه، افزایش مقاومت دانش آموزان با تمرکز فشار بر ارائه اطلاعات، در مورد میزان، علل و نحوه پیشگیری از جرائم کودکان و نوجوانان بود و ابزارهایی مانند فیلم‌های ویدیویی در مورد سرقت، خشونت و خرابکاری برای کلاس‌های دوره ابتدایی تهیه شد. ایالت شلزویگ - هولشتاین آلمان برنامه‌ای با رویکرد پیشگیرانه به بزهکاری با مشارکت مدارس در سال ۱۹۹۶ انجام داد. در این برنامه مدارس مقرراتی را درباره رفتار قابل قبول

اجتماعی تهیه نمودند و سلسله درس‌هایی توسط معلمان و افسران پلیس که همگی آموزش دیده‌اند ارائه شده بود. هدف برنامه عبارت بود از: افزایش آگاهی در مورد عواقب بزهکاری، کاهش بزهکاری، افزایش مهارت‌های اجتماعی، و افزایش مهارت حل مسئله.

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور اسلواکی

به‌طور کلی در هر کشوری دولت حاکم می‌تواند از طریق راهکارهای متنوعی به مقابله و پیشگیری از وقوع جرم بپردازد، مسلم است که وجود نهادی پیش‌گیرنده از جرم در هر جامعه‌ای می‌تواند نقش مؤثری را ایفا کند، در بسیاری از کشورهای جهان که دارای چنین نهادی هستند این نهادها در ارتباط مستقیم با قوه قضائیه یا پلیس امنیت آن کشور قرار دارند. وجود این گونه نهادها در بعضی از کشورها به دلیل تأثیری که در پیشگیری از وقوع جرم داشته‌اند بیش‌ازپیش مورد توجه مردم در جوامع مختلف و همچنین سازمان‌های بین‌المللی و بالأخص سازمان ملل متحد قرار گرفته است. در اسلواکی وظایف راهبرد پیشگیری از جرم در چارچوب یک سیستم سه سطحی تعیین می‌شود: سطوح دولتی، منطقه‌ای و محلی. وظایف راهبرد پیشگیری در سطوح ذکر شده با یکدیگر متفاوت‌اند. تعیین خط‌مشی، قانون‌گذاری و وظایف هماهنگی در سطح دولتی و وظایف اجرایی در سطح منطقه‌ای و محلی صورت می‌گیرد. بر طبق راهبردهای گذشته اختیارات هماهنگ‌سازی مراکز اجرایی که کارمندان آنها توسط هماهنگ‌کننده‌های پیشگیری از جرم تعیین می‌شود، در هر سه سطح احراز شده است. البته، علی‌رغم ثبات نسبی ساختارها، روند شکل‌گیری سیستم هنوز کامل نشده است. علت این امر هم‌زمانی آن با اصلاح مدیریت عمومی است که شامل لغو فعالیت دفاتر ناحیه‌ای از تاریخ ۳۱ دسامبر ۲۰۰۳ و انحلال ۷۹ گروه محلی پیشگیری از فعالیت‌های ضداجتماعی به علت تداخل فعالیت‌های آنها با سیستم پیشگیری از جرم در سطح ملی هست. مقام هماهنگ‌کننده پیشگیری در سطح دولتی RV PK است که مسئولیت مشورتی، ابتکاری و هماهنگ‌کننده دولت اسلواکی در زمینه پیشگیری از جرم و دیگر فعالیت‌های ضداجتماعی را برعهده گرفته است. هیئت رئیسه RV PK شامل قائم‌مقام نخست‌وزیر، وزیر کشور، قائم‌مقام وزیر کشور و وزیر دادگستری است. اعضای آن را وزرای دولت از وزارت خانه‌های منتخب، نمایندگان حیات دولت و حکومت‌های مردمی، بخش غیردولتی و متخصصان تشکیل می‌دهند. علاوه بر اعضای اصلی، در همایش‌های RV PK اعضای دیگری نیز به تناسب فراخوانده می‌شوند (حاجی‌زاده و ملکی، ۱۳۸۹، ۱۸).

نهادهای حکومتی کشور جمهوری اسلواکی دخیل در پیشگیری از وقوع جرم

۱- وزارت کشور جمهوری اسلواکی و پلیس

مطابق چارچوب کاریشان به برقراری ارتباط با جوامع بین‌المللی در خصوص موضوع پیشگیری اقدام و فعالیت‌های پیشگیرانه را در تمام سطوح حکومت هدایت می‌نمایند. به علاوه، وزارت کشور اقدام به برگزاری دوره‌های تحصیلی و آموزشی پیرامون مبارزه با جرم از سوی متخصصان می‌کند. این وزارتخانه با مقامات حکومتی و نواحی خودگردان و نیروهای پلیس کشورهای دیگر و سایر اشخاص پیرامون آماده‌سازی و ارزیابی برنامه‌های پیشگیری تشریک‌مساعی می‌کند. در ایران نیز وزارت کشور به‌عنوان یک از بازوهای مهم در زمینه پیشگیری از وقوع جرم نقش آفرینی می‌نماید (Sadeghi, 2003, p.20).

۲- وزارت دادگستری جمهوری اسلواکی

با گروه پیشگیری از جرم و عدالت کیفری سازمان ملل تشریک‌مساعی می‌کند. این وزارتخانه با تأکید بر پیشگیری از اشکال خاصی از فعالیت‌های مجرمانه، اقداماتی را در زمینه آموزش قضات فعلی و آینده، ارتقاء امنیت و توسعه سازمان‌های جزایی را به انجام می‌رساند.

در جمهوری اسلامی ایران وزارت دادگستری پیشانی شورای عالی پیشگیری از وقوع از جرم محسوب می‌گردد. این وزارت با ارتباط و بازخورد سایر نهادها و سازمان‌های حکومتی و دولتی نقش مهم و محوری را در زمینه پیشگیری ایفا می‌نماید.

۳- دفتر دادستانی کل جمهوری اسلواکی

به‌عنوان مرجع مرکزی دولت و عالی‌ترین نهاد تعقیب، یکی از نهادهای بااهمیت در بحث پیشگیری از وقوع جرم است که به RV PK دعوت شده است. دفتر دادستانی از حقوق و منافع اشخاص حقیقی، حقوقی و دولت حمایت می‌کند. این قبیل فعالیت‌های دفتر به وسیله دادستان‌ها از طریق پشتیبانی و انجام اقدامات زمینه‌ساز اعمال قانون و در جهت پیشگیری از نقض قانون و مقررات تعهدآور حقوقی و با مشارکت در محو علل و شرایط مجرمانه و پیشگیری و سرکوب جرم مطابق قانون اصلاح شده پیگرد و قانون شماره 153/ 2001 CGII صورت می‌گیرد. دفتر دادستانی طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها را انجام می‌دهد که عبارت‌اند از: مداخله دادستان در فرآیند محاکمه کیفری، نظارت بر تبعیت از قانون در اماکن نگهداری مجرمان، حمایت از کسانی که آزادی‌های فردی‌شان محدود شده یا از آن محروم شده‌اند، تشریک‌مساعی با مقامات دولتی و فرمانداری و سایر اشخاص در خصوص تدارک، اقدام و ارزیابی برنامه‌های پیشگیرانه و پرداختن به فعالیت‌هایی در زمینه تحصیل و آموزش دادستان‌های فعلی و آینده. در کشور ایران همچنین این نهاد بانام شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم تشکیل شده است. در حیطه اقدامات و فعالیت‌ها این دو نهاد

تقریباً مشابه یکدیگر عمل می‌نمایند با این تفاوت که دادستان‌ها در دفتر دادستانی در کشور اسلواکی نقش اساسی را ایفا می‌نمایند (Hajizadeh & Qawam Maleki, 2009, p.20).

۴- وزارت کار، امور اجتماعی و خانواده جمهوری اسلواکی

از لوایح و طرح‌های ملی برای حمایت کودکان پیروی و برنامه‌های یکپارچه‌ای را در جهت ساماندهی به اجتماعات کولی‌ها طراحی می‌کند.

این وزارتخانه‌ها راهبرد ملی پیشگیری و از بین بردن خشونت علیه زنان و خانواده‌ها و طرح ملی پیشگیری از جرم و حذف خشونت علیه زنان را در سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۸ میلادی طراحی نموده است. همچنین این وزارت خانه راهبردهای مربوط به کاهش خشونت علیه زنان و کودکان را به شکل دقیقی شرح داده و به انجام می‌رساند. به علاوه وزارت کار و امور اجتماعی و خانواده از آموزش‌های خاص مددکاران اجتماعی و ایجاد زمینه‌های اجرا پروژه‌هایی باهدف پیشگیری از خشونت‌های خانوادگی، اعتیاد به مواد مخدر و تجاوز به کودکان حمایت می‌کند. باهدف بسط و گسترش اقدامات و فعالیت‌های شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم در جمهوری اسلامی ایران و الگوبرداری از جمهوری اسلواکی، مناسب‌تر است که در این شورا جزئی از برنامه‌های این شورا به صورت تلفیقی به وزارت رفاه، کار و امور اجتماعی سپرده گردد.

۵- وزارت آموزش جمهوری اسلواکی

مسئولیت‌های منبعث از برنامه ملی آموزش جمهوری اسلواکی را به انجام می‌رساند. این برنامه منجر به تقویت وجدان حقوقی، ارزش‌های اخلاقی و حساسیت اجتماعی تأکید دارد. همچنین این وزارتخانه برنامه‌هایی را با هدف پیشگیری از جرم و حل مشکلات ناشی از خشونت و تجاوز انجام می‌دهد. فعالیت‌های متنوع فوق برنامه و تفریحی نیز در باشگاه‌های مدارس و مراکز اوقات فراغت از سوی این وزارتخانه اجرا می‌شود. در ایران در خصوص مسئولیت وزارت آموزش و پرورش در زمینه پیشگیری از جرم تنها در حد تبلیغات و آموزش‌های کوتاه مدت در سطوح مدارس انجام می‌پذیرد که باید در سطح این وزارت خانه مهم به برنامه‌های متنوع‌تر و غنی‌تری در نظر گرفته شود و به یک برنامه بلندمدت تبدیل گردد (Barani, 2014, p.155).

۶- وزارت کشاورزی جمهوری اسلواکی

وظایف خود را که نشئت گرفته از مقررات و اسناد الزام آور دولتی، مقررات جامعه اروپایی، قطعنامه‌های دولت اسلواکی، اسناد جامعه اروپایی و طرح کاری اروپایی برای مبارزه با مواد مخدر است به انجام می‌رساند. این وزارت خانه به تشریح هماهنگی، تدوین متدولوژی و تجزیه و تحلیل اقدامات اتخاذ شده، نظارت بر انجام آن‌ها، ارائه و تشریح اسناد و ارزیابی فعالیت‌های پیشگیرانه، مراقبت و اطلاع‌رسانی پیرامون امنیت

غذایی، حفاظت از حیوانات در مقابل بیماری‌ها و محافظت در زمینه کشاورزی و جنگلبانی می‌پردازد. در خصوص فعالیت‌های وزارت کشاورزی در ایران با مرور قوانین و مسئولیت‌های این وزارت خانه متوجه می‌شویم که تنها در خصوص تحدی و تعرض به زمین‌های کشاورزی و جنگل‌ها در سطح داخلی اشاره شده و نسبت به همکاری‌های بین‌المللی و منطقه‌ای کمتر اشاره گردیده است.

۷- وزارت محیط‌زیست جمهوری اسلواکی

هدف این نهاد از فعالیت‌های پیشگیرانه، کاهش فعالیت‌های مجرمانه در زمینه محیط‌زیست، تقویت عملکرد حفاظت از طبیعت و محیط‌زیست و ایجاد یک سیستم اطلاعاتی در پارک‌های ملی و زیستگاه‌های طبیعی است. در ایران و فعالیت‌های سازمان محیط‌زیست از لحاظ قانونی و اجرایی این سازمان با وزارت محیط‌زیست جمهوری اسلواکی اشتراک وجود دارد (Barani, 2014, p.157).

۸- وزارت حمل‌ونقل و پست جمهوری اسلواکی

وظیفه آن اتخاذ سلسله تدابیر و اقداماتی است که باهدف فراهم آوردن شرایط مناسب انجام فعالیت‌های پیشگیرانه در زمینه پست، حمل‌ونقل و ارتباطات صورت می‌گیرد. این نهاد امکان آموزش کارمندان خود را در زمینه پیشگیری از جرم فراهم می‌سازد. به‌ویژه پلیس راه آهن به‌عنوان یکی از نیروهای امنیتی مسلح در جمهوری اسلواکی وظایفی را در زمینه پیشگیری از جرم انجام می‌دهد. متأسفانه در جمهوری اسلامی ایران و در ستاد مرکزی پیشگیری از وقوع جرم به وزارت خانه راه و شهرسازی و اقداماتی که این وزارت خانه در قبال مسئله پیشگیری از وقوع جرم باید ایفا نماید، اشاره‌ای نشده است (Hajizadeh & Qawam, 2009, p.22).

۹- وزارتخانه سازندگی و توسعه منطقه‌ای جمهوری اسلواکی

بر قراردادهای اجاره‌ای املاک استیجاری نظارت می‌کند و اصول کسب مهارت در زمینه منابع انسانی توسعه می‌بخشد. هدف اصلی این نظارت، واگذاری و استفاده از منابع مالی برای سرمایه‌گذاری در چارچوب پروژه‌های مصوب مختلف است. این وزارتخانه در کشور اسلواکی به‌نوعی با سازمان جهاد سازندگی و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در ایران موضوعیت کاری و اجرایی دارد که باید در زمینه پیشگیری از وقوع جرم از اهم فعالیت‌های این وزارت خانه الگوبرداری داخلی گردد.

۱۰- وزارت فرهنگ جمهوری اسلواکی

وظیفه فراهم نمودن بستر فعالیت‌های فرهنگی و پر کردن اوقات فراغت برای تمامی گروه‌های سنی و رده‌های اجتماعی بر عهده دارد. همچنین این نهاد کارمندان و کارکنان بخش تسهیلات و امکانات فرهنگی را در رابطه با مسئله پیشگیری از جرم آموزش می‌دهد. در جمهوری اسلامی ایران خوشبختانه وزارت

فرهنگ و ارشاد اسلامی برنامه‌های قوی و منسجم در زمینه پیشگیری از جرم در سطح ملی و منطقه‌ای اجرا می‌نماید، این وزارت خانه در رسانه‌ها، سازمان‌های دولتی و خصوصی، تبلیغات محیطی، اجرای همایش‌ها و درس گروهی‌های داخلی و بین‌المللی با همکاری وزارت دادگستری و قوه قضائیه و تعامل با سایر دستگاه‌های اجرایی نقشی پررنگ در زمینه پیشگیری از وقوع جرم دارد (Barani, 2014, p.164).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور آمریکا

برنامه پیشگیری در ایالت‌های مرکزی آمریکا

هدف اصلی این برنامه پیشگیری از مصرف انواع مواد مخدر است. این طرح در مناطق کانزاس سیتی، میسوری و ایندیانا انجام شد و دارای ۵ عامل مشخص به این ترتیب است:

- ۱) برنامه آموزشی کلاسی. (۲) فعالیت‌های والدین و کودکان. (۳) برنامه‌های آموزشی مدارس در ارتباط با فعالیت‌های والدین و کودکان. (۴) افزایش میزان تأثیر رسانه‌های جمعی در هنجارها و استراتژی‌های پیشگیری. (۵) افزایش تأثیر نهادهایی مانند کلیسا در پیشگیری از مصرف مواد مخدر.
- برنامه «کنترل دانش آموزان فراری» در ایالات متحده آمریکا:

این برنامه در واکنش به این حقیقت که مدرسه‌گریزی مزمن یکی از عوامل مهم بزهکاری می‌باشد. طی سال‌های ۱۹۹۴ تا ۱۹۹۵ در مدارس یک ناحیه از کالیفرنیا تهیه شد. مدارس این ناحیه در اوایل دهه ۱۹۹۰ مشکل جدی مدرسه‌گریزی داشتند که نرخ آن از ۵ درصد تا بالای ۳۰ درصد از دانش آموزان در برخی از مدارس را شامل می‌شد. این برنامه یک برنامه مشارکتی و غیر تنبیهی برای نگه‌داشتن نوجوانان در مدرسه در ساعات مدرسه است. در این برنامه، پلیس در داخل مدرسه حضور ندارد؛ مدارس واقع در مناطق دارای نرخ بالای جرم و خشونت اجتماعی در سال ۱۹۸۸ در ایالت متحده آمریکا تحت آموزش «برنامه توسعه اجتماعی» قرار گرفتند. در این برنامه دانش آموزان در معرض خطر در جلسات گروهی که با حضور عده‌ای از روانشناسان برگزار می‌گردد، دعوت شدند. در پایان جلسه دانش‌آموزانی که نیاز به حمایت بیشتری داشته‌اند به سرویس خدمات اجتماعی معرفی شدند. در واکنشی به این حقیقت که مدرسه‌گریزی مزمن، یکی از عوامل من خطر بزهکاری است. برنامه کنترل دانش آموزان فراری در سال ۱۹۹۴ در ایالات متحده به اجرا درآمد. مسئولین این طرح با برگزاری کلاس‌های جبرانی برای این دسته از دانش آموزان و منعطف کردن تکالیف مدرسه از رکود تحصیلی این قبیل دانش آموزان جلوگیری نمودند. برای پاسخ‌گویی به دغدغه مصرف مواد مخدر، قلدری و خشونت مدرسه‌ای در دبیرستان‌های کبک برنامه مداخله علیه جرم در سال ۱۹۸۷ تهیه شده است که شامل مدیران و کارکنان مدارس، رانندگان سرویس مدارس، دانش آموزان و والدین می‌شد.

سیاست پیشگیری مدرسه محور:

الف) شناسایی عوامل محرک بزه در مدارس و کاهش آن؛

ب) شناسایی عوامل کاهنده بزه در مدارس و افزایش آن؛

ج) شناسایی رفتارهای پرخطر در مدارس به‌طور عام؛

د) شناسایی بزه و آسیب‌های شایع در مدارس استان به‌طور خاص (Philips, 2006, p.24).

برنامه‌ها و تدابیر پیشگیری:

برنامه اول: در این برنامه اقدامات پیشگیری برای کلیه دانش‌آموزان در جهت کاهش وقوع مشکلات در آینده از طریق توانایی‌ها و سازگاری درونی همراه با اصلاح عوامل تغییر بیرونی انجام می‌گیرد که به آن پیشگیری اولیه می‌گویند از جمله این اقدامات:

- ایجاد میانجی‌گری همسالان در مدرسه:

دانش‌آموزانی به‌عنوان میانجی مورد آموزش قرار می‌گیرند تا برای حل مشکلات فی‌مابین دانش‌آموزان معارض اقدام نمایند. این راهکار باعث کسب تجربه، تفکر انتقادی، حل مسئله و تسلط بر خود می‌شود.

- شکل‌گیری کمک‌درسان همسال در مدرسه؛

دانش‌آموزانی که به شکل رسمی و غیررسمی به سایرین درس می‌دهند و می‌تواند روشی ارزشمند برای افزایش تجربه آموزشی، ارتقای عزت‌نفس و انگیزه در دانش‌آموزان شود.

- آموزش مهارت‌های ارتباط بین فردی؛

ناتوانی در برقراری ارتباط شایسته با دیگران ممکن است منجر به کاهش عزت‌نفس، گوشه‌گیری و افزایش رفتارهای در معرض خطر در آینده شود. از مؤلفه‌های مهم ارتباط بین فردی می‌تواند آموزش اظهار وجود، مقاومت و خویشتن‌داری باشد.

- تهیه دستورالعمل‌هایی برای فن‌های حل مسئله و تصمیم‌گیری، خودگردانی و خودکنترلی که باعث افزایش عزت‌نفس و غلبه بر احساس درماندگی در کودکان و نوجوانان می‌شود.

- آموزش مهارت‌های مقابله با فشار همسالان؛

آموزش مقاومت و امتناع در برابر فشار همسالان و یا دیگر تأثیرات منفی اجتماعی به دانش‌آموزان به‌طوری‌که دانش‌آموزان اشکال مختلف فشار را نام‌گذاری و شناسایی کنند و رفتارهایی را برای ایستادگی در برابر فشارها در خود تقویت کنند.

برنامه دوم: این برنامه شامل شناسایی دانش آموزان در معرض آسیب (رفتارهای در معرض خطر) با توجه به خلأها، کمبودها، مشکلات خانوادگی و فردی دانش آموزان و سایر مسائل فرهنگی، تربیتی و تحصیلی با اجتناب از برجسب‌زنی، از بین بردن حرمت، عزت نفس و جایگاه آنان در میان سایر دانش آموزان هست. به این پیشگیری، پیشگیری ثانویه می‌گویند (Parnabi, 2006, p.504).

-تشکیل پرونده‌های شخصیتی

-مشاوره گروهی و فردی برای این دسته از دانش آموزان

برنامه سوم: در این مرحله با شناسایی دانش آموزان آسیب‌دیده می‌توان در جهت ممانعت از تکرار بزه در آنان و کاهش میزان صدمات حاصل از بزه اقدام نمود که به پیشگیری سطح سوم معروف می‌باشد.

-تشکیل پرونده‌های شخصیتی

-مشاوره فردی و تخصصی برای این دسته از دانش آموزان

-ارجاع آنان به مراکز درمان

برای اجرای برنامه دوم و سوم حتماً باید از متخصصین این امر (مشاور، مددکار اجتماعی، روانشناس و مطالعات خانواده) و والدین و دانش آموزان به‌طور هم‌زمان بهره‌جست (Brandon et al., 2007).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور آلمان

برنامه «پیشگیری از بزهکاری کودکان و نوجوانان و رویکرد گروهی به کاهش بزهکاری در مدارس» در سال ۱۹۸۲ به دنبال توافقی بین آموزش و پرورش و پلیس، یک برنامه همکاری بین پلیس و مدارس در شهر هامبورگ آلمان برقرار شد. هدف این برنامه افزایش مقاومت دانش آموزان با تمرکز فشار بر ارائه اطلاعات در مورد میزان و علل و نحوه پیشگیری از جرائم نوجوانان بود. این برنامه به تمامی مدارس عرضه شد. در سال ۲۰۰۲ برنامه در ۲۶۷ مدرسه از ۴۲۹ مدرسه شهر هامبورگ اجرا شد و حدود ۴۱۵۰۰ دانش آموز را تحت پوشش قرارداد. این برنامه بر روی افسران داوطلبی تکیه داشت که در اوقات فراغت خود به مدارس سرکشی می‌کردند. کلاس‌هایی در مورد بحث و بررسی با کارکنان و شیوه‌ها و روش‌های تدریس برای افسران تدارک دیده شد. ابزارهایی مانند فیلم‌های ویدئویی در مورد سرقت، خشونت و خراب‌کاری برای کلاس‌های دوره ابتدایی تهیه شد. یک ارزیابی از ۳۰۰ دانش آموز شرکت‌کننده و ۲۵۰ دانش آموز غایب ۸ تا ۱۸ ساله، افزایش آگاهی در مورد پیشگیری از جرم در میان همه دانش آموزان شرکت‌کننده در برنامه را نشان داد. ۷۵ درصد دانش آموزان احساس کردند که می‌توانند خود را به‌جای بزه دیدگان و مرتکبان جرم قرار دهند. ایالت شلزویگ - هولشتاین آلمان نیز در سال ۱۹۹۶ برنامه خود را در مورد یک رویکرد پیشگیرانه از بزهکاری در مشارکت با مدارس تدوین کرد. هدف این برنامه افزایش

آگاهی در مورد عواقب بزهکاری، کاهش بزهکاری، افزایش مهارت‌های اجتماعی و مهارت‌های حل مسئله بود. مدارس، مقرراتی را درباره رفتار قابل قبول اجتماعی تهیه کردند و سلسله درس‌هایی توسط معلمان و افسران پلیس که همگی آموزش دیده بودند ارائه شد. نتایج مطالعه بر روی ۱۸ مدرسه نشان داد که حدود ۶۷ درصد معلمان افزایش تمایل به رفتار مطابق با هنجارهای اجتماعی و نزدیک به ۲۳ درصد آن‌ها کاهش خشونت در کلاس‌ها را گزارش کردند.

برای مجرمان دارای حالت خطرناک چه مجازات و برخوردهایی به موجب قوانین آلمانی پیش‌بینی شده است؟ در قانون قدیم در صورتی که حالت خطرناک مجرم احراز می‌شد، قاضی نمی‌توانست میزان مجازات قانونی عمل مجرم را به حبس ابد تبدیل کند؛ اما در چند سال گذشته قانونی تصویب شد که به موجب آن حسب جرم ارتكابی، در صورت تکرار عمل موصوف برای بار دوم یا سوم قاضی می‌تواند مجرم خطرناک را به مجازات حبس ابد محکوم کند. نکته قابل ذکر در اینجا این است که اساساً طبق قاعده قدیمی و مهم عطف به موجب نشدن قوانین و مقررات جزایی، اثر یک قانون نسبت به آینده بوده و بر جرائم ارتكابی قبل از تصویب آن قانون بار نخواهد شد. اصولاً افراد قبل از ارتكاب عمل مجرمانه باید از وجود یک قانون و جرم بودن یا نبودن عمل ارتكابی خود آگاهی لازم را داشته باشند و در حقیقت مجازات کردن فرد به خاطر عملی که بعداً به موجب یک قانون جرم شناخته شده یا مجازات آن شدیدتر شده، خلاف عدالت به نظر می‌رسد؛ اما متأسفانه در مورد قانون فوق که تحمیل مجازات حبس ابد را بر مجرمان خطرناک تجویز کرده بود، نظام قانون گذاری کشور آلمان احکام این قانون را به اعمال ارتكابی قبل از تصویب قانون مزبور نیز تسری داد که در واقع صدای همه کشورهای عضو اتحادیه اروپا در شهر بروکسل در آمد و آن را شدیداً قانونی غیر انسانی تلقی کردند. بر این اساس دیوان عالی به کشور آلمان تا سال ۲۰۱۳ زمان داده که این قانون را از نظام حقوقی خود حذف کند (Shaw, 2007, pp. 176-177).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور انگلستان

در انگلستان مسئولیت هماهنگی‌های مربوط به پیشگیری از جرم، بر عهده پیشگیری از جرم وزارت کشور هست. بعلاوه تعداد قابل توجهی از تحقیقات و برنامه‌ریزی وزارت کشور در سال‌های اخیر توسط گروه تحقیقات پلیس انجام یافته است. به عنوان مثال یکی از این برنامه‌ها در سال ۲۰۱۰، تخصیص مبلغ چهار و نیم میلیون پوند به طرحی است که هدف آن، تجهیز ابزارها، برنامه‌های آموزشی و تدابیر لازم برای پیشگیری از وقوع سرقت بوده است.

در انگلستان برای پیشگیری از بزهکاری دانش آموزان طرحی با همکاری پلیس و دانشگاه آکسفورد تهیه و به مورد اجرا گذاشته شد. خلاصه‌ای از جنبه‌های مثبت طرح مأمور مستقر در مدارس در ناحیه آکسفورد شایر شمالی که مورد توجه دانشگاه آکسفورد قرار گرفته به شرح زیر می‌باشد:

- ارائه حمایت از دانش آموزان در معرض خطر بالقوه.
- ارائه الگوی نقش برای بعضی از دانش آموزان.
- ارتباط با شمار زیادی از دانش آموزان از طریق تدریس آموزش اجتماعی به‌طور انفرادی.
- افزایش اعتماد به نفس دانش آموزان و اصلاح آنان توسط مأمور گشت.
- تأثیر مثبت بر حضور بعضی از دانش آموزان در مدارس.
- رابطه عالی بین افسران گشت، دانش آموزان و کارکنان.
- حل مؤثر مشکلات دانش آموزان در داخل و بیرون از مدرسه از طریق مهارت مأموران پلیس.
- تأکید به دانش آموزان که رفتارهای منفی پی آمده‌ای منفی دارد.
- تأکید به دانش آموزان که در مدرسه نیز مانند بخش‌های دیگر جامعه، اصول رفتاری یکسانی حکم فرماست.

- به کار بردن روش‌هایی ترمیمی برای بالا بردن روحیه عدل و انصاف در مدارس به‌صورت بالقوه، شرکت کنندگان را قادر می‌سازد تا رفتار و طرز تفکر خود را تغییر دهند.

- برقراری ارتباط مؤثر با والدین.

- تغییر بالقوه نگرش کلیشه‌ای والدین و دانش آموزان نسبت به پلیس.

- تشویق دانش آموزان به بیان کردن مشکلات خود برای دیگران و بهبود حقوق که منجر به سلامت و ایمنی آن‌ها می‌شود (Brandon, 2007, p.487).

- ارائه الگوهای رفتاری برای کارکنان و نمونه‌هایی از روش‌های غیر مجادله‌آمیز در مواجهه با رفتارهای چالش برانگیز مانند عدالت ترمیمی.

دانشگاه آکسفورد در ارزیابی خودش به این نتیجه دست یافت که این الگوی توسعه یافته محلی بدون شک کاربردی بالقوه برای سیاست‌گذاری و اجرا در سطح ملی دارد. در نتیجه توصیه نهایی گزارش برای مجریان اصلی در ابتکار عمل آکسفورد شایر شمالی این است که برای امکان گسترش این طرح برنامه‌ریزی کنند و نتایج آن را در سطح ملی مورد بهره‌برداری قرار دهند.

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور آفریقای جنوبی

برنامه «انتخاب یک پلیس و تبلیغات توقف جرم توسط کاپیتان» در آفریقای جنوبی

در آفریقای جنوبی، چند برنامه اجرا شده است که نوعی رابطه بین پلیس و مدارس برقرار می‌کنند. اجرای برنامه «انتخاب یک پلیس» در سال ۱۹۹۶ آغاز شد. بخش انتخاب یک پلیس، به‌طور روزمره از مدارس تحت پوشش برنامه بازدید و کلاس‌هایی را برای دانش‌آموزان برگزار می‌کند. عناوینی مانند سلاح‌های غیرقانونی، مواد مخدر، باندهای تبهکاری یا سوءاستفاده از کودکان مورد بحث قرار می‌گیرند. افسران پلیس قصد ایجاد روابط کاری مثبت با دانش‌آموزان و همچنین جلب همکاری آنان در پیشگیری و حل مشکل جرم را دارند. آنان همچنین مراسمی مانند روز پلیس و والدین، روز ورزش، مهمانی کریسمس برای کودکان خیابانی و بازدید از کلاتری و دادگاه‌ها را سازمان‌دهی می‌کنند. این برنامه همچنین به دنبال تسهیل یک روابط پیشگیرانه قوی بین مدیران مدارس و پلیس محلی است. قصد برنامه نیز آموزش دانش‌آموزان درباره امنیت شخصی، از جمله سوءاستفاده از کودکان است. این برنامه، کودکان مهدکودک‌ها از ۳ تا ۶ سالگی و دانش‌آموزان مقطع ابتدایی از پایه اول تا هفتم را دربر می‌گیرد. برنامه توقف جرم کاپیتان ۴ هدف دارد: ۱) آموزش کودکان و پشتیبانی از آنان به‌وسیله آموزش امنیت شخصی. ۲) ایجاد هوشیاری در مورد شماره تلفن‌های تماس اضطراری. ۳) تشریح مفهوم سوءاستفاده از کودکان و نحوه اقدام در موارد مبتلا به ۴) قانع کردن کودکان به اینکه پلیس آفریقای جنوبی دوستی است که می‌توان به آن اعتماد کرد (Shaw, 2007, pp. 171-174).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور استرالیا

استرالیا کشوری فدرال است و هرچند ایالات، صلاحیت ذاتی بدوی برای پرداختن به عدالت کیفری و پیشگیری از جرم را دارا هستند، ولی دولت ملی دارای نقش مدیریتی بوده و طبعاً در پیشگیری از جرم نیز نقش ایفا می‌کند. دولت استرالیا برنامه ملی پیشگیری از جرم را در سال ۱۹۹۷ میلادی تدوین کرده و برای انجام این برنامه و سیاست‌گذاری، تحقیق و اجرای برنامه‌ها، ۳۸ میلیون دلار، در دو فاز در نظر گرفت. در همین راستا در سال میلادی ۲۰۰۴، دفتر دادستان کل استرالیا با همکاری نخست‌وزیر این کشور، برنامه جامع ملی پیشگیری از جرم را تدوین نمود. به‌موجب این طرح ۶۵/۵ میلیون دلار، به پروژه‌های محلی مرتبط با امنیت عمومی برای یک دوره چهارساله اختصاص یافت (Barani, 2008, p. 178).

برنامه «پاسبان کینی کوالا» در استرالیا:

این برنامه از نظر حرفه‌ای، یک فعالیت توسعه‌یافته و فراگیر هست که برای کودکان سنین ابتدایی در نظر گرفته شده است. برنامه پاسبان کینی از طریق یک فرد عروسک‌گردان صورت می‌گیرد که لباس پلیس پوشیده است. در طی این برنامه، پلیس از راه‌های آموزشی و ارائه پوستر، هدایای تبلیغاتی و غیره برای القای بیشتر ایمنی در کودکان بهره‌برداری می‌کند. هدف از اعمال این قبیل برنامه‌ها، ارائه ایمنی برای

کودکان و همچنین القای این باور است که «پیشگیری از جرم یک پیام مثبت است تا اساس زندگی از ابتدا بر مبنای آن ساخته شود». پاسبان کینی بالباس پلیس در مدارس حضور می‌یابد و آموزش «فلسفه زندگی بدون مشکل و خطر» را ارائه می‌کند. علاوه بر این، پلیس جلساتی را در مورد علائم رانندگی، ترافیک، خطرات مواد مخدر، مشروبات الکلی و غیره برای نوجوانان و جوانان برگزار کرده و آنان را مورد آموزش قرار می‌دهد. این برنامه به کاهش ترس از جرم، به پلیس کمک می‌کند و همچنین موجب احساس امنیت بیشتر در بین مردم می‌شود. ارزیابی‌ها حاکی از آن است که برنامه پاسبان کینی در درازمدت می‌تواند تأثیرات بسیار مثبتی را در زندگی افراد داشته باشد (Barani, 2008, p. 181).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور ژاپن

ژاپن در سال ۲۰۰۳ میلادی نقشه راه برای ایجاد جامعه مقام در برابر جرم را تدوین کرد. این نقشه راه ۵ هدف اصلی و ۱۴۸ هدف فرعی را تعقیب می‌کرد. این طرح برای دستیابی به اهدافی که برخی از آن‌ها در ادامه ذکر می‌شود، مشارکت اجتماعی و محلی را ضروری انگاشته بود. پیشگیری از بزهکاری اطفال و نوجوانان از خانواده شروع می‌شود. برخی از این اهداف عبارت بودند از: حمایت از خانواده و محلات، کاهش بزهکاری نوجوانان، ترغیب شهروندان به مداخله بیشتر در برنامه‌های پیشگیری، مبارزه با مواد مخدر و جرائم سایبری و تقویت بازرسی‌ها برای مبارزه با جرائم سازمان‌یافته. مسئولیت اجرای نقشه راه در گام نخست بر عهده پلیس ملی بود، اما پلیس وظیفه را با همراهی وزارتخانه‌های مختلف به انجام می‌رساند و برای انجام این مهم دو کمیته فرعی بین وزارتی نیز پیش‌بینی شده بود. در همین خصوص، سندی با عنوان طرح ملی ساخت جامعه ایمن، با مشارکت چند وزارتخانه و پلیس تهیه و در کنار نقشه راه اعمال شد. افزودنی است که نقشه راه در سال ۲۰۰۸ مورد بازبینی قرار گرفت و اهداف آن به‌روز شد (Shaw, 2007, p.177-178).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور اسکاتلند

در اسکاتلند انگلستان، مرکز اسکاتلندی کاهش خشونت در سال ۲۰۰۷، برنامه ده‌ساله‌ای را برای کاهش خشونت تدوین کرد. این طرح که توسط وزارت دادگستری و پلیس تدوین شده، زیر نظر وزیر دادگستری و رئیس پلیس به اجرا درخواهد آمد. جامعه هدف این طرح را مقامات محلی، مدیران درمانی و بهداشتی، مسئولان امنیت محلات، سازمان‌های مردم‌نهاد مهم و دیگر گروه‌ها تشکیل می‌دهند. هدف از اجرای این طرح گسترش مباحثات پیرامون پیشگیری و شکل‌گیری فضایی برای برنامه‌ریزی و تقویت مشارکت محلی، برای اهداف مشترک کاهش خشونت بوده است. در طرح کاهش خشونت شش هدف عمده تعیین شده که باید در طی سال‌های ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۷ محقق شود. از جمله مهم‌ترین این اهداف می‌توان به

بالا بردن میزان تحمل و کاستن از میزان خشونت اشاره کرد. یک نکته مثبت در این طرح آن است که اعمال اصلاحات دوره‌ای هم‌زمان با پیشرفت برنامه از همان ابتدا پیش‌بینی شده است.

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور سوئد

شورای ملی پیشگیری از جرم شورای ملی پیشگیری از جرم، نهادی زیر نظر وزارت دادگستری سوئد هست. وظیفه اصلی این نهاد تشویق اقدامات مربوط به پیشگیری از جرم از طریق ارزیابی، تحقیقات و فعالیت‌های اطلاعاتی در زمینه سیاست جنایی است. این شورا مسئولیت آمار قضایی رسمی سوئد را نیز بر عهده دارد. این شورا مرکزی برای اطلاعات مربوط به جرائم است و به دولت و مجلس و نهادهای دیگر سیستم قضایی اطلاعاتی را ارائه می‌دهد که عمدتاً عبارت‌اند: اقدامات مربوط به پیشگیری از جرم-جرم و نرخ آن -مجرمین و انگیزه آن‌ها این شورا اقدامات مربوط به پیشگیری از جرم را هم در سطح ملی و هم به صورت محلی در سطح جامعه ابداع و حمایت می‌کند. این شورا اقدامات اتخاذ شده در زمینه پیشگیری از جرم را تجزیه و تحلیل می‌کند. نتایج از طریق آمار، گزارش‌ها و انتشارات در قالب مقالات، درس‌گروهی‌ها و غیره ارائه می‌گردد. اقدامات مربوط به پیشگیری از جرائم خشونت‌بار، جرائم مربوط به مواد مخدر، جرائم اقتصادی و خشونت علیه زنان اولویت ویژه‌ای دارند. این شورا با نهادهای دیگر، دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها، مراجع محلی و سازمان‌های خصوصی نیز همکاری می‌کند و ساختار شورای ملی پیشگیری از جرم این شورا توسط یک هیئت دونفره و دو عضو نماینده نظارت می‌شود. دولت، رئیس و نایب‌رئیس این هیئت را منصوب می‌کند. مدیرکل این شورا نیز توسط دولت منصوب می‌شود. کارکنان این شورا حدود شصت نفر با تخصص‌هایی در حوزه‌های خاص هستند مانند جرم‌شناسان، حقوقدانان، مددکاران اجتماعی دارای گواهینامه، متخصصین آمار، تاریخدانان، روانشناسان، طراحان سیستم، متصدیان روابط عمومی، اقتصاددانان و مدیران. این شورا دو نهاد مشورتی دارد: یک شورای علمی و یک گروه مشورتی نمایندگان سیستم قضایی. اعضای شورای علمی برای فعالیت‌های تحقیقاتی و توسعه، مشورت و راهنمایی ارائه می‌دهند و گروه مشورتی به عنوان یک نهاد مشورتی عمل می‌کند و تعیین اولویت‌ها در فعالیت‌های توسعه و تحقیقاتی شورا را پیشنهاد می‌کند. وظیفه دیگر این گروه تضمین کارایی در شورا برای واگذار کردن کار توسعه و تحقیقات و به دست آوردن بهره کافی از نتایج است. شعب محلی پیشگیری از جرم کار این شعب تشویق مسئولین محلی به فعالیت در خصوص پیشگیری از جرم است. بنابراین این شعب منابع اقتصادی و دیگر منابع را برای پیشرفت پروژه‌های پیشگیری محلی جرم اختصاص می‌دهند. همچنین این شعب مسئول ارزیابی این پروژه‌ها هستند. دیگر ارکان این شورا عبارت‌اند از شعبه ارزیابی اصلاحات ملی،

شعبه مطالعات جرم، شعبه آمار، شعبه اطلاعات و انتشارات، شعبه اجرایی و دبیرخانه بین‌المللی فعالیت‌های محلی پیشگیری از جرم را حمایت می‌کند (Gozon, 1997, p.125).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور اتریش

در اتریش، طرح‌های ابتکاری زیادی در خصوص پیشگیری از جرم توسط پلیس و تحت راهنمایی و هدایت بخش پیشگیری از جرم وزارت کشور انجام می‌شود و عمدتاً توجه اصلی این برنامه‌ها به گسترش آگاهی‌های عمومی و هشدار دهی به مردم است. از سال ۱۹۹۶ حدود ۲۰۰ افسر در ۱۴۳ مرکز آگاه‌سازی که در تمام سطح این کشور پراکنده هستند، مستقر شده‌اند. این مراکز علاوه بر آن که وظیفه اطلاع‌رسانی عمومی را انجام می‌دهند به‌عنوان مراجعی جهت تقویت و گسترش مسئولیت‌های مشترک در خصوص پیشگیری از جرم محسوب می‌شوند. جمع‌آوری دقیق طرح بزهکاری و آمار جرائم در محدوده هر مرکز از دیگر وظایف آن‌هاست. در سال ۱۹۹۴ در شهر وین، کمیته‌های سلامتی ناحیه‌ای با حضور نمایندگان مقامات محلی، نیروهای پلیس و شهروندان ناحیه ایجاد گردیدند. در واقع اصل این بود که مشکلات موجود در ناحیه توسط مردم ساکن در آن ناحیه تبیین شوند، مشکلاتی که توسط پلیس نسبت به حل آن‌ها اقدام خواهد شد (Clarke, 1992, p.328).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور بلژیک

بلژیک تا قبل از دهه ۱۹۹۰ میلادی، پیشگیری از جرم از جمله وظایفی بود که سه مرجع مختلف در بلژیک یعنی پلیس ملی، پلیس استانی و مأموران محلی شهرداری به آن می‌پرداختند و وظایف آن‌ها در این زمینه عمدتاً مبتنی بر کنترل جرم و کاهش فرصت‌ها یا موقعیت‌های ارتکاب جرم بود. در خلال سال‌های بعد از ۱۹۹۰ میلادی، بلژیک شاهد افزایش فراوانی در زمینه فعالیت‌های مربوط به پیشگیری از جرم بود که عمدتاً بر اساس ابتکارات مقامات کشوری و محلی شکل گرفته بود و هدف آن‌ها رفاه و آسایش محله‌ها و جامعه بود. همانند کشور فرانسه، پلیس بلژیک به دلیل رویکردهای سنتی و دیرینه‌اش در خصوص پیشگیری از جرم در فعالیت‌های جدید مرتبط با پیشگیری از جرم، از نقش و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است اما تلاش‌های جدیدی نیز صورت می‌گیرد تا سیاست‌های معطوف به جامعه نیز در پیشگیری از جرم محلی دخیل گردند. در سال ۱۹۹۴، دبیرخانه دائمی به‌عنوان یک مرکز جدید در وزارت کشور ایجاد شد. این دبیرخانه دو عملکرد اصلی دارد که عبارت‌اند از: توسعه و گسترش سیاست‌های پیشگیری از جرم و حمایت از ابتکارات محلی پیشگیری از جرم. این دبیرخانه در عین حال در زمینه‌های تجزیه و تحلیل آمارهای جنایی، ایجاد ادبیات پیشگیری از جرم و سازمان‌دهی دوره‌های آموزشی و درس‌گروهی‌ها نیز فعالیت می‌نماید. بخش‌های مختلف این دبیرخانه به شرح ذیل هست: مشاوران محلی که به سیاست‌های محلی و

پیشگیری از جرم و امنیت کمک می‌کنند؛ بخش سازمان‌دهی و اجرای فعالیت‌ها و دوره‌های آموزش - بخش اطلاع‌رسانی و مستندسازی بخش ترجمه - بخش امور حقوقی دبیرخانه دارای بودجه‌ای معادل ۶۰ میلیون پوند انگلیس می‌باشد که قسمت عمده آن از طریق قراردادهای مختلفی که با شهرداری بسته می‌شود، تأمین می‌گردد. از سال ۱۹۹۳، نیروهای پلیس محلی و مقامات محلی در رده‌های میانی قادر به انعقاد قراردادهای امنیت پیشگیری در مناطق تحت اختیارشان می‌باشند. ۲۶ شهرداری نیز مبادرت به انعقاد چنین قراردادهایی نموده‌اند (Barani, 2008, p. 180).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور قبرس

نظام پیشگیری از جرم در قبرس در سطح ملی فعالیت می‌نماید. باین حال نیازمندی‌های منطقه‌ای و محلی نیز همواره مورد توجه قرار می‌گیرند. پیشگیری از جرم در سطح ملی پیشگیری از جرم در قبرس از موضوعاتی است که وزارتخانه‌های مختلفی درگیر آن می‌باشند و در واقع یک موضوع بین‌وزارتی است. به‌عنوان مثال کمیته مقابله با مواد مخدر شامل نمایندگان از تمام وزارتخانه‌های مرتبط و مؤسسات خدمات عمومی و نیز کلیسا و بخش خصوصی است. بخش مطالعات و تحقیقات جرم‌شناسی وزارت دادگستری قبرس، به تحقیقات علمی در این خصوص و نیز انجام اقدامات عملی در زمینه پیشگیری از جرم می‌پردازد. برنامه‌های پیشگیری از جرم به شرح ذیل هست: برگزاری جلسات سخنرانی متخصصان برای کودکان و دانش‌آموزان در مراکز اجتماعات جوانان، باشگاه‌های ورزشی و اماکن فرهنگی. برنامه‌های ویژه رادیویی و تلویزیونی و انتشار مطالب و مقامات مربوط در نشریات؛ برگزاری دوره‌های آموزشی برای کسانی که در قسمت پاسخ‌های تلفنی مستقیم در خصوص مواد مخدر کار می‌کنند (Gozon, 1997, p.129).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در جمهوری چک

ساختار سازمانی پیشگیری از جرم پیشگیری از جرم نیازمند یک ساختار اجرایی است که بتواند سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی را در برگیرد این بدان معنی است که باید همکاری‌های دوجانبه میان حکومت، جامعه و نهادهای خودگردان محلی و درعین حال همکاری میان جامعه مدنی، رسانه‌های جمعی و ... وجود داشته باشد. متولی اصلی پیشگیری از جرم در جمهوری چک، کمیته پیشگیری از جرم است. این کمیته در سطح ملی و به ریاست وزیر کشور تشکیل گردیده و وزرای کار و امور اجتماعی، آموزش، جوانان و تربیت بدنی، دفاع و دادگستری همراه با نماینده‌ای از مؤسسه جرم‌شناسی و پیشگیری اجتماعی به‌عنوان اعضاء دائم در آن حضور دارند. وظایف اصلی این کمیته به شرح ذیل هست: نظارت بر وضعیت، ساختار و تحولات نرخ بزهکاری در جمهوری چک، تدوین و پیشنهاد لوایح قضایی مناسب در ارتباط با سیاست خانواده، نظام آموزشی، اشتغال، نظام بهداشت و درمان، دادگستری، آموزش‌های حرفه‌ای، مسکن و... با

مدنظر قرار دادن پیشگیری از جرم گسترش هماهنگی و همکاری‌های بین‌المللی در زمینه سیاست‌های پیشگیری از جرم طرح‌ریزی فعالیت‌های پیشگیری از جرم در سطوح منطقه‌ای و محلی و حمایت از تشکیل هیئت‌های منطقه‌ای و محلی (Barani, 2008, p. 182).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور دانمارک

می‌توان گفت که کشور دانمارک در میان کشورهای اروپایی دارای فعال‌ترین رویکرد نسبت به پیشگیری از جرم است. در سال ۱۹۷۱ دانمارک به‌عنوان نخستین کشور اروپایی اقدام به ایجاد شورای ملی پیشگیری از جرم نمود. این شورا تحت نظر وزارت دادگستری شکل گرفته و حدود ۴۵ سازمان عضو دارد؛ شورای پیشگیری از جرم شورا دارای یک کمیته اجرایی هماهنگ‌کننده است که متشکل از یک رئیس، رئیس پلیس ملی، رئیس پلیس کپنهاگ، یک افسر عالی‌رتبه ارتش، نمایندگان مجامع امور صنفی، شرکت‌های بیمه انجمن مقامات محلی دانمارک و متخصصان فنی علمی است. نقش شورا، طرح‌ریزی ایده‌ها و ابتکارات جدید پیشگیری از جرم، هماهنگ نمودن فعالیت آژانس‌های مختلف، نظارت بر اجرای طرح‌های پیشگیری از جرم و انتشار اطلاعات مربوط به پیشگیری از جرم برای استفاده نهادهای عملی، بخش خصوصی و عموم افراد جامعه است. در حال حاضر شورا حداقل بودجه‌ای سالانه‌ای معادل ۴۰۰۰۰۰ پوند انگلیس در اختیار دارد. شورا دارای سه کمیته اصلی است که هر کدام در حوزه مربوط به خود در زمینه ی پیشگیری از جرم فعالیت می‌کنند. ۱- کمیته ایمنی و تاکتیکی. ۲- کمیته اطلاع‌رسانی. ۳- کمیته طرح‌ریزی محیطی (Visscher, 2014, pp.552).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور نروژ

برنامه «زندگی خوبی داشته باشید» در نروژ:

بررسی‌های بین‌المللی نشان می‌دهد که کشور نروژ پایین‌ترین نرخ جرم را در اروپا داراست؛ که البته عوامل متفاوتی از جمله: رفاه عمومی، برابری نسبی در کشور، خدمات مناسب، جمعیت ثابت، نظام دادگستری آزاد، شمار کم زندانیان و مشارکت شهروندان در تأمین خدمات در این امر دخالت دارند. البته انجمن ملی پیشگیری از جرائم نروژ که در اکتبر ۱۹۸۰ تأسیس شده نیز در این زمینه نقش مهمی را ایفا کرده است. این انجمن یک جعبه آموزشی تحت عنوان «زندگی خوبی داشته باشید» طراحی کرده است که به تمام مدارس ارسال می‌شود و حاوی کتابچه‌های مختلف، فیلم‌های ویدئویی، لوح‌های فشرده و اطلاعات برای معلمان و والدین است که مفاهیم و مطالبی در خصوص بزهکاری، رفتارهای خوب، قوانین، همکاری، مسئولیت، تحمل، اخلاق، آزار و اذیت، خشونت، مواد مخدر و غیره را پوشش و آموزش می‌دهد و این جعبه آموزشی، به‌طور دائم به‌وسیله متخصصان مربوط کنترل و ارزیابی می‌شود. ارزیابی‌ها نشان

داده است که مطالب موجود در این جعبه آموزشی برای کل دوره ده‌ساله تحصیلی کارایی دارد (Silva, 2014, p.204).

برنامه‌های ملی پیشگیری از وقوع جرم در کشور کانادا

بحث و مشورت‌هایی که اخیراً در خصوص تأسیس شورای ملی پیشگیری از جرم در کانادا صورت گرفته، منتهی به ظهور و بروز ایده‌های متعددی در این ارتباط گردیده است. به دنبال تجزیه و تحلیل نتایج این مذاکرات یک تصویری که منعکس‌کننده دیدگاه‌های مشترک مربوط به ساختار و طرز کار و عضویت در این شورا هست در حال شکل‌گیری است. تأسیس شورای ملی پیشگیری از جرم نتیجه تلاش‌های گسترده‌ای است که در طی چند دهه اخیر در ارتباط با پیشگیری از جرم و امنیت اجتماعی صورت گرفته است. به این ترتیب شورا در خصوص هدایت و تمرکز تلاش‌هایی که در این زمینه در کل کشور کانادا انجام می‌پذیرد، نقش مهمی را ایفا می‌کند. شورا دارای یک افق ملی است (Silva, 2014, p.227).

نتیجه‌گیری

امروزه جامعه بین‌المللی با درک جرائم بین‌المللی تلاش می‌کند تا با نزدیک‌تر کردن نظام‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی از آسیب‌های احتمالی این پدیده جلوگیری نماید. جرائم در اشکال نوظهور متجلی شده و با تغییر در مفهوم، محتوا و قلمرو صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می‌کند. مبانی تعهدات بین‌المللی دولت‌ها به پیشگیری از جرائم شامل مبانی سیاسی تا حقوق بشری، مبانی حقوقی، انسانی و جرم‌شناختی است. شهروندان دیگر حمله نظامی را نخستین تهدید نسبت به خود نمی‌دانند بلکه اعمال تروریستی، پول‌شویی و فساد، جرائم سازمان‌یافته، قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان و اعضای بدن آن‌ها اکنون تبدیل به دغدغه‌های بین‌المللی شده‌اند؛ مرتکبین این جرائم پایه‌های دموکراسی و حاکمیت قانون را نشانه گرفته‌اند. به موجب اسناد الزام‌آور بین‌المللی دولت‌ها تعهدات بسیاری را در زمینه پیشگیری از وقوع جرم پذیرفته‌اند. پیشگیری و مبارزه با جرائم بین‌المللی مستلزم انجام پژوهش و تحقیقات راهبردی است تا بتوان شیوه پیشگیری و مبارزه و درعین حال پیش‌بینی و ارزیابی تغییرات احتمالی جرائم را فراهم آورد؛ بنابراین دولت‌ها با پذیرش تعهد به پیشگیری از وقوع جرم در کنوانسیون‌های بین‌المللی و قوانین داخلی خود امکان برخورداری از یک رژیم ممنوعیت بین‌المللی را مهیا کرده و در تلاش هستند تا در مواجهه با بزهکاری در درون کشورها و بزهکاری سازمان‌یافته فراملی به یک سیاست جنایی مشترک دست یابند.

در جمهوری اسلامی ایران اگرچه اقدامات متعددی از سوی دستگاه‌های دولتی و غیردولتی و نهادهای مدنی در زمینه پیشگیری از وقوع جرم صورت گرفته لکن به لحاظ عدم مدیریت یکپارچه و تنوع دستگاه‌های دخیل در موضوع پیشگیری از وقوع جرم با وجود تصویب قانون پیشگیری از وقوع جرم مورخ

۱۳۹۴/۰۶/۲۱ مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام مشتمل بر شش ماده و پنج تبصره که جامعیت کافی را ندارد، هنوز جلسه‌ای طبق شرح وظایف این قانون از سوی شورای عالی پیشگیری از وقوع جرم تشکیل نشده است. در این قانون اجرای وظایف به عهده رئیس شورا (رئیس قوه قضائیه) نهاده شده لکن رئیس جمهور و رئیس قوه مقننه در ترکیب اعضاء پیش‌بینی نشده‌اند، به‌ویژه آنکه از لحاظ اهمیت موضوع پیشگیری از وقوع جرم حتی مقام رهبری با عضویت در این شورا می‌توانست به پیشبرد اهداف پیشگیری از وقوع جرم کمک شایانی نماید. همچنین اگرچه برنامه‌هایی برای پیشگیری از وقوع جرم در ایران در حال پیگیری است لکن با بهره‌گیری از تجارب بین‌المللی و استفاده از برنامه‌های موفق سایر کشورها می‌توان راهکارهای مناسب‌تری را در این زمینه به کار بست. در تجارب بین‌المللی در زمینه پیشگیری از وقوع جرم نشان داده است که این کشورها با ایجاد ساختارهای مناسب در نهادهای حکومتی و نهادهای مدنی بیش از همه به موضوع آموزش پیشگیری و بیان و آگاه نمودن از عواقب ارتکاب بزه در مدارس، خانواده و دانشگاه‌ها پرداخته‌اند موضوعی که در کشور ما به آن، آن‌چنان که بایسته است توجه نگردیده است.

References

- Barani, M. (2014). *Prevention of globalized crimes"internation obligations of governments"*, Mizan publication, Tehran, first edition. (in Persian)
- Blanc, L. (2013). General control theory of criminal phenomenon: structures and Theoretical dynamics complexities, Multi-layer integrated control, *Theories of crime development Magazine*, New Jersey, page 215-258.
- Brandon, C., & Fringinton, D. (2007). *How to Prevent Children's Crime from the Work of the Cambridge Criminology*, Institute in collaboration with the Department of Justice and Criminology of England at the University of Massachusetts.
- Clarke, R. (1992). *Crime prevention, Situational studies*, Haro & Huston Publications, NewYork.
- Crohn, M. D., & Messi, J. L. (1980). Preventive social controls and delinquent behaviors, *Journal of Sociology*, France.
- Ebrahimi, S. (2009). *Prevention Criminology*, Mizan publication, first edition. (in Persian)
- Eklblom, P. (2011). *Crime prevention, security and community safety using the 5Is framework*. Springer. First edition, third number. 383-406
- Ghourchi Beygi, M. (1998). Multiple Institution Crime Prevention, *Foundations and Challenges*, in article collection of Multiple Institution Crime Prevention, Applied Research Office of NAJA Prevention Police. (in Persian)
- Gozon, R. (1991). *Applied criminology*, translation of Mahdi Keynia, translator publication, Tehran, 125-135.
- Gozon, R. (1997). Relationships between situational prevention and Crime control, translation of Najafi Abrand Abadi, *Journal of Shahid Beheshti Legal Research*, 20, 607-628.
- Gozon, R. (2009). *Theoretical Criminology*, translation of Mahdi Keynia, Majd Cultural Scientific Assembly, Tehran.

- Hajizadeh, M., & Qawam Maleki, M. (2009). Deterrence and its role on crime prevention with comparative approach, number 3, legal Quarterly, *Journal of Faculty of Law and Political Science*. (in Persian)
- Luvasor, G. (1993). Criminal policy, translation: Ali Hassan, Najafi Abrand Abadi, *Journal of Legal Research*, Faculty of Law, Shahid Beheshti University, (11-12), Fall & Winter, spring & summer.
- Mikhail, V. (2004). Changing the model for crime prevention and detection of its origin, *Journal of crime management*, Warszawa, Poland.
- Mohammad Nasl, G. (2007). Theoretical principles and foundations of crime opportunity, Rights Quarterly, *Journal of Law and Political Science*, 37.
- Najafi Abrand Abadi, A. H. (2003). Prevention of delinquency and local police, article collection of crime prevention, *Social Assistance and crime prevention of the Judiciary*, Press and Publication center, first edition.
- Official newspaper of the country.
- Parnabi, P. F. (2006). Crime prevention through environmental design, Risk Discourse, Social and neoliberal control, *Scientific Journal of Criminology & Canadian Criminal Justice*, 48, first number, 1-29.
- Philips, R. E. (2006). *Analysis of crime data: An effective model at New York State level*, Cambridge University Press, 1-25.
- Rosenbaum, D., Den A. Lewis, & Jean A. G. (2008). Crime prevention based on local coverage: Assessing the effectiveness of crime organization at the community level in Chicago, Community Crime Prevention Research Center, Sage California, 27.
- Sadeghi, M. M. (2003). *Human rights in the light of international law*, Center for research and development of human sciences, Samt, Tehran. (in Persian)
- Saffari, A. (2005). Review of crime prevention bill, Crime Prevention Studies Quarterly, *Prevention Police*, second year, number 4. (in Persian)
- Shamlou, B. (2010). Prevention of repeat crime in Criminal Justice of Iran and United States, *Scientific journal of crime prevention*, fifth year, number 17.
- Shaw, P. (2007). Continuity and changing paths of crime growth in teenagers, young people and men, *Journal of Current Crime Theory*, London.
- Silva, B. F. A. (2014). Organize social crime: Search for determinant factors of crime at the community level, *Central Research Institute of Latin America*, 34(49), 218-230.
- Social Assistance and crime prevention of the Judiciary.
- Soleimani, P. (2007). Strategic management, strategy management, *Skill Specialist and scientific Monthly* (or Magazine), 53. (in Persian)
- Tahainezhad, A. (2007). *Prevention of crime and correction of criminals*, Master degrees thesis of rights and penalties and criminology, Faculty of Law, Shahid Beheshti University. (in Persian)
- Teymouri, K. (2008). Introduction to crime prevention, *The Judiciary Law Journal*, 26. (in Persian)
- Tierney, J. (2009). Key points in criminology, *memorial magazine of McGraw-Hill*.
- Visscher, C. A. (2014). *Ability and control of crime and felony: Is Onata locking strategy has reduced crime?* 513-543.
- Yousefi, N. (2007). *Strategic Management Community Model* (fifth part), 22. (in Persian)
- Website: WWW.MINDTOOLS.COM
 Website: WWW.QUICKMBA.COM
 Website: WWW.PROJESTSMART